

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛАНИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

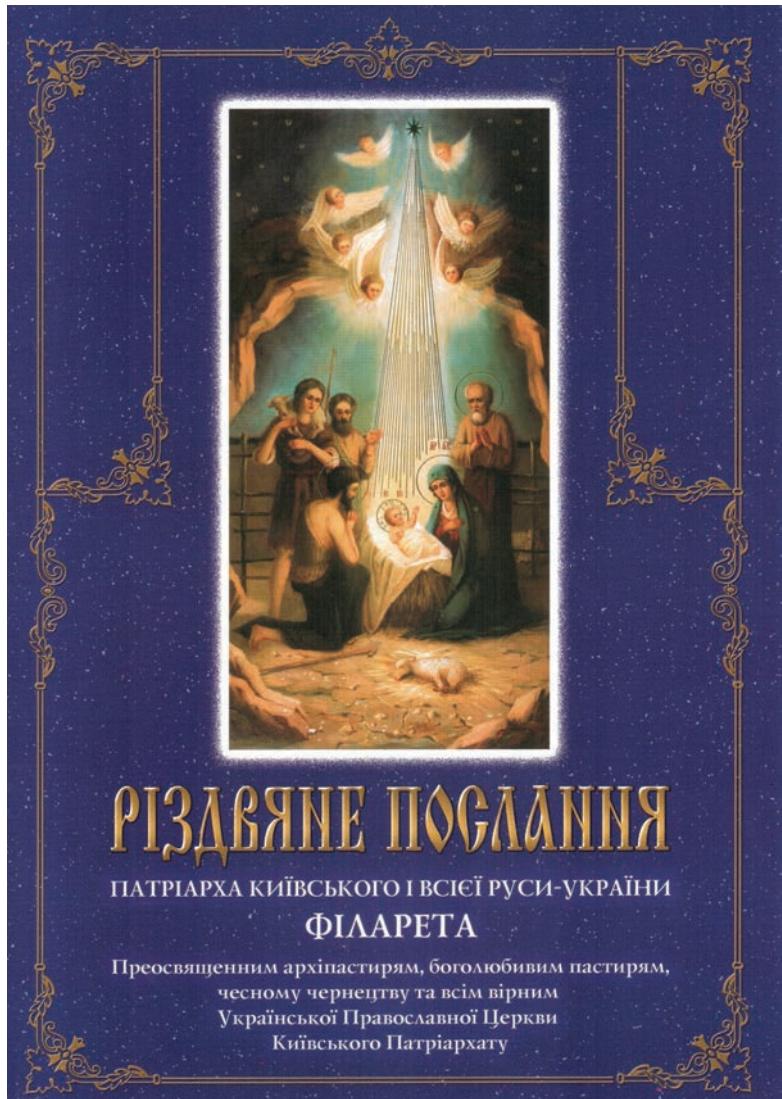
No 2 (1887)

П'ятниця, 8 січня 2016 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

**ПАТРІАРХ
ФІЛАРЕТ:** «БУДЕМО БЛАГАТИ ХРИСТА СПАСИТЕЛЯ,
ЩОБ ВІН ДАВ НАМ ПЕРЕМОГУ НАД АГРЕСОРОМ...»

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАНИЯ ПАТРІАРХА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ ФІЛАРЕТА

ПАТРІАРХА КІЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ ФІЛАРЕТА

Преосвященим архіпастирям, боголюбивим пастирям,
чесному чернецтву та всім вірним
Української Православної Церкви
Київського Патріархату

ДОРОГІ БРАТЯ І СЕСТРИ! ХРИСТОС НАРОДИВСЯ! СЛАВИМО ЙОГО!

СЛАВІМО ЙОГО!
Нині знову Православна Церква
вятає Різдво Христове, прослав-
ляючи Господа нашого Ісуса Хри-
ста. В чому полягає сутність цієї
події і в чому її значення? Сутність
Різдва Христового полягає в тому,
що Син Божий – істинний Бог –
став людиною. Він з'єднав в одній
постасі, тобто в одній особі, дві
природи: Божественну і людську.
Ці дві природи не змішались і не
створили одну змішану природу,
ле кожна із них залишилась не-
мінною і довершеною.

Для чого все це створив прославлений у Трійці Бог? Для того, щоб оновити людську природу, тобто визволити її від гріха і смерті. Чи може людина сама подолати в собі гріх і смерть? Не може! Якщо ж були і є в людському роді праведні, то ці праведні люди теж не вільні від гріха. Пророк Давид зрозуміло про це говорить: «В беззаконні зачатий я, і в гріхах породила мене мати моя» (Пс. 50: 7). Якщо ми не можемо подолати гріх і стати безгрішними, то тим більше ми не можемо подолати смерть. Тому для того, щоб подолати в людській природі гріх і смерть, Син Божий з'єднався з людиною і переміг у ній гріх і смерть.

Ось чому український народ у колядці на Різдво Христове співає: «Ой, радуйся, земле, Син Божий народився!». Ви часто чуєте і повторюєте слова пророка Ісаї: «З нами Бог!» (Іс. 8: 10). Що це означає? Це означає, що Бог став людиною і оселився з нами — людьми.

Усякий гріх перемагається стражданнями. Тому втілений Син Божий — Господь наш Ісус Христос —

перетерпів страждання на хресті щоб нашу людську природу очистити від гріха. Він усвяг на Себе

тити від гріха. Він узяв на Себе гріхи всього світу; як безгрішний Він узяв на Себе відповідальність перед Богом за наш гріх, тобто взяв на Себе прокляття за гріх. Яким чином Він подолав наш гріх? Ось так! Його розпинають, ганьблять, кричат: «Якщо Ти Син Божий, зайди з хреста!» (Мф. 27: 40), а Він у відповідь благає Отця Небесного: «Отече, прости їм, бо не відають, що чинять» (Лк. 23: 34). Без страждань не відбулося б викуплення від гріха; а страждання не могло б бути без втілення, тобто без різдва. Апостол Павло називає явлення Бога у плоті «великою благочестя тайною» (1 Тим. 3: 16).

Оскільки ми, християни, носимо на собі ім'я Христа, то й повинні уподібнитися Йому в усьому, зокрема, і в подоланні через страждання гріха як у собі особисто, так і суспільстві. Тому, коли ми не боремося зі своїми власними гріхами. Господь попускає нам хвороби, страждання і всілякі біди, зокрема війну, щоб ми терпінням перемагали наші гріхи. Ісус Христос сказав: «Терпінням вашим спасати душі ваші» (Лк. 21: 19).

Церква закликає вірних до терпіння в стражданнях, але сенс земного життя полягає не в терпінні, а в праведності і благочесті. Що таке праведність? Праведність – це властивість життя людини, коли вона любить і співчуває з nedоленим постійно виконує покладені на неї обов’язки. Праведним називається той, хто віддає кожному належне. Тільки та праведність, в основі якої лежить любов, має моральну вартість і може бути названа міцною. Вона прихідує до себе Дух Святого.

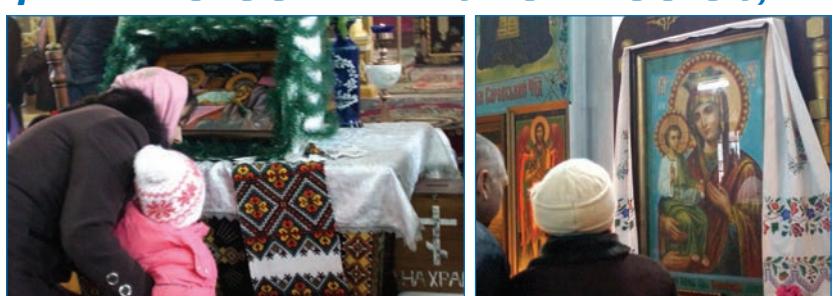
го. А Дух Святий занепале попов-
нює, немічне лікує та дає душі мир

Дорогі братя і сестри! Пам'ятаймо, для чого народився Син Божий від Пресвятої Діви Марії у Вифлеємській печері. А я сердечно вітаю вас із великим святом Різдва Христового. Вітаю всіх наших земляків-українців, розсіяних по всьому світові: в Америці і Канаді, в Європі і Австралії, які люблять Україну і допомагають своїй Батьківщині. Вітаю з Різдвом Христовим Президента України Петра Порошенка, Верховну Раду, Український уряд і Збройні Сили України, які в складних умовах захищають Українську державу, жертвуючи навіть своїм власним життям.

Христос народився! Славімо Його!
ФІЛАРЕТ

**ФІЛАРЕТ,
Патріарх Київський
і всієї Русі-України**

РІЗДВО ХРИСТОВЕ У ХРАМІ СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВІ КІЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ. 7 СІЧНЯ 2016 РОКУ. КРИМ. СІМФЕРОПОЛЬ...

**КРИМСЬКА
СВІТЛІЦЯ**

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою пра-
во скороочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:

головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, бул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnicstvo@gmail.com
Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

«СКІЛЬКИ КЛЯТИЙ СХІДНИЙ ЦАР ІРОД НЕ БІСНУВАВСЯ, НІЧОГО У НЬОГО НЕ ВИЙШЛО!

РІЗДВЯНЕ ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Дорогі українці! Споконвіку Різдво було одним з найголовніших свят нашого народу. На початку року, коли день знову перемагає ніч і світла стає знову більше, ніж темряви, глибоко символічно відзначати народження Ісуса Христа. Адже він сказав: «Я — Світло для світу. І хто піде за Мною, не буде ходити у темряві, але матиме світло життя».

Прийшовши у світ, Христос дарував нам надію — надію на перемогу навіть над смертю, надію на перемогу над злом. Надію на справедливість, що настільки важлива для України в цей час

МІНКУЛЬТУРИ ЗАПОЧАТКОВУЄ ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

«УКРАЇНСЬКИЙ ДОНБАС»

(НА ЧЕРЗІ — «УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ»?)

Наказом Міністерства культури України від 30 грудня 2015 року № 1126 започатковано Загальноукраїнський проект культурної інтеграції «Український Донбас», повідомляється на офіційному сайті Мінкультури.

Проект «Український Донбас» покликаний шляхом запровадження міжрегіонального культурного партнерства створити умови для повноцінної інтеграції Донецької і Луганської областей в єдиний культурно-мистецький простір України. Реалізація проекту пе-

редбачає проведення протягом року в містах і селищах Донбасу мистецьких, музейних, бібліотечних та інших культурно-мистецьких заходів за участі творчих колективів із різних регіонів України.

Наказом визначено систему міжрегіональної партнерської взаємодії між окремими областями та конкретними районами і містами Донецької і Луганської областей, направлювану за результатами наради з керівниками структурних підрозділів у сфері культури обласних та Київської міської державних адміністрацій.

Також передбачається, що усі мистецькі заклади сфери управління Мінкультури протягом 2016 року відвідають Донецьку і Луганську області зі своїми творчими проектами.

Після публікації результатів скандального опитування ВЦІОМ, проведенного в Криму з приводу умов енергетичного забезпечення республіки, вибухнула чергова боротьба думок і лояльностей.

Російські державні телеканали переповнили ефір підсумками дослідження, що свідчать, як здається телевізійникам, про найвищу довіру кримчан до чинної влади Росії. У країні, де погава заробляється публічним самокутуванням на потіху правителів, така подача була вельми доречною. Вона вирішила безліч проблем.

Наростання невдовolenня масштабами крадіжок серед кримських чиновників вимагало виходу. Не звільнити ж усю республіканську вертикалі, оповиту ореолом Сергія Шойгу? Так не можна! Вже краще показати, що хоч і крадуть, сучі діти, але готові за батьківщину мерзнути, чекати і взагалі #русско-українсько-бюро-сюзів.

Саме тому й обрали формат пісевідомого пісевідомого-голосування у вигляді соціологічного дослідження. Його реальне завдання — не показати якую статистику ставлення жителів Криму до енергетичних проблем, а підтвердити результати так званого референдуму дворічної давнини. Для кого це було зроблено? Для кримчан? Ні! Для жите-

Ми обов'язково переможемо, як заповідав нам апостол Павло: «Одягнувшись у броню віри і любові та в шолом надії на спасіння!».

Бажаю всім родинного тепла та затишку, благословеній різдвяної зірки, смачної куті.

Особливо вітаю українських воїнів, які стоять сьогодні на захисті Вітчизни. Як свята Церква духовно захищає нас з небес, так наше героїчне військо береже нас на землі.

Прошу у маленького Ісуса великих змін на країце в нашій Україні! Для всієї України і для кожного українця.

Святий вечір на поріг — світлого Різдва для всіх! Хай рікою щастя ллеться, хай добро в сім'ї ведеться! Хай між вами згода буде, Хай Ісус вас не забуде!

Христос народився!

Славімо Його!

Світло Різдва!

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПІДПІСАВ ЗАКОН ПРО ПОСИЛЕННЯ ГАРАНТІЙ ПРАВ І СВОБОД ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

У законі уточнюють поняття внутрішньо переміщеної особи і вдосконалюють питання гарантій таких осіб, зокрема щодо умов для добровільного повернення їх у місце проживання, з якого вони виїхали, або інтеграція за новим місцем проживання в Україні, повідомляє сайт Верховної Ради України.

Також вдосконалюють процедуру отримання довідки внутрішньо переміщеної особи, скасовують необхідність реєстрації місяця проживання внутрішньо переміщеної особи і ліквідують довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи з переліку документів.

Закон ухвалила Верховна Рада України 3 листопада 2015 року, однак президент ветував його і повернув його до парламенту з пропозиціями, зокрема, щодо створення механізму перевірки інформації про пересування в межах України внутрішньо переміщених осіб.

За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій, станом на 6 січня з Автономної Республіки Крим і Севастополя переселились 21 тисяча 703 людини.

УКРАЇНЦЯМ БІЛЬШЕ НЕ ПОТРІБНА ДОВІДКА ПРО НЕСУДИМІСТЬ

ДЛЯ ОФОРМЛЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ПАСПОРТА

Державна міграційна служба України повідомляє про скасування обмежень при оформленні паспорта для виїзду за кордон. У прес-службі відомства повідомили, що це пов'язано зі зміною статті 6 Закону «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України».

«Таким чином, будь-яка пропозиція оформити довідку про несудимість для оформлення закордонного паспорта є не лише незаконною, але й не має жодного сенсу в контексті процедури оформлення документа», — зазначили в міграційній службі.

Згідно з повідомленням, це не лише прискорить внутрішні процеси оформлення документів, а й зменшить навантаження на працівників міграційної служби.

Жителі Криму — громадяни України можуть оформляти закордонні паспорти за наявності всіх необхідних документів.

ПЕЧЕРСЬКИЙ СУД ЗААРЕШТУВАВ ВКРАДЕНІ РОСІЄЮ «ВИШКИ БОЙКА»

Печерський районний суд Києва наклав арешт на самопідймальні плавучі бурові установки «Петро Годованець» і «Україна» (так звані «вишки Бойка»), що належать експропрійованій Росією компанії «Чорноморнафтогаз».

Про це йдеється в рішенні суду, опублікованому в Єдиному державному реєстрі судових рішень. Згідно з рішенням, арешт на бурові установки В312 — «Петро Годованець» і В319 — «Україна» виробництва компанії Keppel Corporation (Сінгапур) було накладено за клопотання Генеральної прокуратури України від 23 грудня 2015 року.

Наголошується, що установки арештовані у рамках кримінального провадження від 1 квітня 2014 року про підозру у зловживанні посадовими особами Міністерства енергетики та вугільної промисловості, НАК «Нафтогаз України» і «Чорноморнафтогаз»» при закупівлі цих установок.

У доводах прокуратури також вказується, що 14 грудня 2015 року захоплені Російською Федерацією під час анексії Криму установки незаконно були переміщені з Одеського газового родовища (північно-західна частина шельfu Чорного моря) близче до окупованого Росією Криму.

Як повідомляє УНІАН, «Нафтогаз України» загалом оцінив у 15,7 млрд. грн. вартість втрачених активів у Криму після його анексії РФ і через міжнародні суди домагатиметься відновлення контролю над півостровом і відшкодування збитків.

ГОВОРІТЬ ІЗ КРИМОМ!

І хоча багато коментаторів (зокрема з Росії) не мають соціологічної освіти і базового уявлення про те, як формується вибірка і наскільки телефонне опитування відображає реальну громадську думку, продемонстрували, що вони відповідають на питання, які здається телевізійникам, про найвищу довіру кримчан до чинної влади Росії.

Після оприлюднення результатів ВЦІОМ (92,6% респондентів не підтримали укладення контракту на українських умовах і лише 6,5% висловилися «за») почався шквал критичних коментарів, що опитування — це ніяке не дослідження, а просто пшик.

Але все ж відмова української влади — єдина, хто вірить у результатам дослідження ВЦІОМ і результатам певнодіферендуму. Тільки цим

і тим не менше відчувається, що тиражовані у російських ЗМІ підсумок соціологічного опитування (мовляв, «кримчанам українське світло не потрібне») є завуальованим виправданням Володимира Путіна перед населенням республіки. Царю ж приносити вибачення не комільфо, а тому холопи мають самі сказати, що зла на самоті.

І часом діється, що українська влада — єдина, хто вірить у результатам дослідження ВЦІОМ і результатам певнодіферендуму. Тільки цим

можна пояснити небажання Києва вести діалог із кримчанами. Ніхто навіть не робить вигляду, що проблеми, сподівання й переживання українських громадян, які залишилися у республіці, когось цікавлять.

Де офіційна заява Петра Порошенка з викладенням причин відключення півострова від світла, адресована самим кримчанам? Хіба гарант не є президентом усіх громадян України, незалежно від місця його проживання?

І якщо політичне протистояння між державами неминуче б'є по людях, може, варто звернутися до них напередодні блекаута, який триває вже не через здуті вітром ЛЕП, а через принципову позицію українського уряду?

Міністри можуть дозволити собі суху канцеля

ЩОБ БУЛО БІЛЬШЕ СВІТЛА, З КРИМУ ПРОПОНОЮТЬ ДЕПОРТУВАТИ УКРАЇНЦІВ!

31 грудня 2015 — 1 січня 2016 рр. з ініціативи ВЦВГД у Криму було проведено соопитування за двома пунктами: «Підтримуєте ви чи ні укладення комерційного контракту з Україною на постачання електроенергії до Криму й Севастополя, якщо в ньому буде вказано, що Крим і Севастополь є частиною України?» та «Чи готові ви до тимчасових труднощів, пов'язаних з незначними перебоями в енергопостачанні протягом найближчих 3-4 місяців, якщо комерційний контракт на запропоновані Україною умовах укладено не буде?».

Результати соопитування та події, що передували йому, є «плювком у душу кримському народові, який за 23 роки окупаші Україною вітерпів, переміг і в бою добився права гордо називатися громадянами Російської Федерації». Такого висновку в своєму блозі на сайті російської радіостанції «Эхо Москви» дійшов кримський публіцист Олександр Горний, який обурився тем, що в Криму виявилось лише «93,1% патріотів».

«Після перших тижнів енергоблокади, коли кримчани, керівництво республіки, Сергій Аксёнов були категорично проти підключення гілки «Каховська — Титан», російське керівництво зобов'язало нас це зробити. Багато кримчан широ бентежилися й ставили запитання — «Навіщо?». Ми спокійно і з гідністю пережили енергоблокаду і широко раділи настанню цілковитої незалежності Криму від України. Особисто для мене це було підтвердженням федеральної влади, «підключитися» знову до української енергосистеми. Хочеться подивитися на цього розумника, який вирішив перестрахуватися за рахунок постачань електроенергії з України на шкоду гордості кримчан. Треба було зовсім не пожважати кримчан, щоб піти на цей підлій і продажний договірний крок. Мене хвилює питання й про те, хто запропонував Путіну провести це ідіотське опитування? Для підстрахування? Щоб потім не гнали хвілю, коли втомлються від віялових відключень? Це просто підніжка для нашого президента й образа для багатьох кримчан і мене особисто. З таким же успіхом можна було провести зараз повторний референдум про входження Криму до Росії», — написав Горний.

З метою економії електрики автор запропонував «жорстко депортувати» з Криму етнічних українців та осіб, що зберегли українське громадянство. «Я і багато моїх знайомих обговорювали їй засуджували рішення федеральній влади. Якщо хотіли зекономити електроенергію, то можна було жорстко депортувати тих українців, які з різних причин перебувають на території Криму, займаються бізнесом, виводячи різними схемами гроші, й витрачають наші ліміти електроенергії, а таких чимало, сотні тисяч! Хай їдуть до себе й вимагають від кримської влади втихомирити свій запал. Основно підло лунає те, що деякі діячі з кримською держадрою наполягали на тому, що кримчанам не треба інформувати органи ФМС про наявність українського паспорта. Ім це вдалося протягнути, на превеликий жаль. Кому це вигідно? На думку кримчан, тим негідникам, що перефарбувались й засіли там, у держадрі. 93,1% — цілком промовистий показник того, що думають кримчани про ситуацію і про Україну, але він не є коректним! Це було телефонне опитування, і дуже дивне. Безумовно, у Криму є ті, що риплять зубами за Україну й засинають з жовто-блакитним прапором під подушкою, але це просто однинці. Впевнений, що ті, хто відповів на користь укладення угоди з Україною з неприйнятним для нас формулюванням у проекті угоди «Крим як частина України», могли бути громадянами тієї самої України, яких доволі багато вештається територією Криму. За різними підрахунками, ця цифра може бути близько 5-7%, за іншими даними, до 10% від населення Криму (150 000 — 200 000 людей!). Можливо, на них і наривалися інтерв'юери? — запитує Горний.

<http://echo.msk.ru/blog/amountain/1687484-echo/>

НАЙОГИДНІШЕ З ОПИТУВАНЬ: ЯК ПУТИН НАКАЗАВ КРИМУ ЖИТИ БЕЗ СВІТЛА

що саме цій людині Путін доручив провести скандальне опитування — приблизно так, як доручив Аксёнову очолити окупований Крим.

Саме тому я не став би надавати жодного значення цифрам, які були оприлюднені цим «діячем». Давайте замислимось — а до чого така новорічна метушня? Чому опитування не проводилося не в ситуації аваралу, чому до нього не готувалися, чому кримчан не намагалися навіть поінформувати про наслідки тієї чи іншої відповіді на запитання про постачання електроенергії?

А тому, що саме 31 грудня 2015 року Путіну стало ясно, що в Києві не збривається укладати контракт зі згадкою окупованої території як російського федерального округу. Що цього разу все має відповісти міжнародному праву.

Вже саме ця заява викликає поміਸьку. Жодної репутації у ВЦІОМ вже давно немає. Найстарший у Росії соціологічний центр був розгромлений у 2003 році путінською владою. Тоді ж із центру був вигнаний його засновник Юрій Левада, пішли провідні співробітники. Колишні співробітники ВЦІОМ тоді ж створили «Левада-центр». Валерій Федоров, якому Кремль доручив очолити практично знищений центр, не мав і не має жодного стосунку до соціології. У професійних колах згадка про нього викликає лише огиду. Федоров — це Аксёнов ВЦІОМу, такий же пройдисвіт і дилетант. Не дивно,

«ПУТИН ВТОМИВСЯ, РЕАЛЬНОГО ПЛАНУ У НЬОГО НЕМАЄ...»

Крим вже давно місце не перемог, а поразок. Про це пише на своїй сторінці у «Фейсбуці» політолог, директор компанії стратегічного консалтингу «Berta Communication's» Тарас Березовець.

«Навіщо Путіну кримське опитування? Вчора близька до Кремля (а фактично головна офіційна) соціологічна служба ВЦВГД оприлюднила результати свого кримського «опитування», що стосується ставлення кримчан до питання поставок електрики з материкової України. Я не буду вдаватися в аналіз отриманих цифр, тільки хотів би застерегти від закидання шапками директора ВЦВГД Валерія Федорова.

Життя — матерія, дуже любить підкидати різні жарти. Так і з Валерієм Федоровим. Так сталося, що з Валерою ми спромоглися закінчити одну керченську гімназію № 3. Тільки я був двома роками молодший, що не заважало мені прекрасно знати його по навчанню. А далі сталося те, що зазвичай трапляється у зв'язку з вибором своєї країни. Пан Федоров обрав Москву, де став одним з кращих соціологів РФ і людиною, що має вільний вхід у кремлівську адміністрацію. Стало від цього вибору його життя комфортнішим, питання не до мене. Зі мною було простіше, я вибрав свою країну і дали ви знаєте.

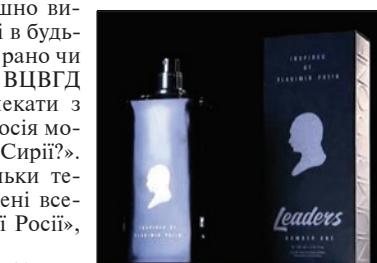
Це я до того, що, будучи людиною діаметрально протилежних поглядів, я змушений визнати, що Федоров — це людина, що досконало володіє своїм ремеслом. Інша справа, будучи

звернена на користь Кремля, він, безумовно, поділяє відповідальність за все, Кремлем вчинене. А навіщо ж потрібне це злощене опитування? Кремль втомився. Втомився від проблем. А Крим вже давно місце не перемог, а поразок. Тому Путін, по-перше, знімає з себе відповідальність за рішення кримської енергетичної проблеми. І перекладає її на жителів окупованого півострова.

По-друге, у Москви немає жодного плану забезпечення енергонезалежності Криму. Є план, завдяки якому це можливо (можливо!) трапиться в кінці 2017 року. Але є стільки «але», що це може і не відбутися.

По-третє, це злощене опитування показує, що нічого виришувати Путін насправді не хоче. І тому так вчасно вирішив зіграти в «демократію». Ця нова технологія, обкатана на кримчаках, тепер може бути успішно використана при необхідності в будь-яких російських регіонах. І рано чи пізно де-небудь у Рязані ВЦВГД запитає: «А ви згодні почекати з підвищенням пенсії, щоб Росія мозгла і дали бомбіти ІДІЛ у Сирії?». Гібридна війна триває, тільки тепер її технології вже звернені всередину, на населення самої Росії», — пише він.

<http://zik.ua>

...А ЗАПАШОК ЩЕ Є!

У продаж в російські магазини надійшов новий чоловічий одеколон, на створення його парфумерів надихнув Володимир Путін. Називається він «Лідери номер один». На чорній упаковці — профіль Путіна, повідомляє «Голос Америки».

У запаху присутні нотки чорної смородини, лимону та хвої. Її творець, народжений у Білорусі Владислав Рекунов, розповідає, що передивився чимало відео з російським президентом, аби зрозуміти, який же він, запах Путіна.

На пропозицію кореспондента Радіо «Свобода» поприєздити парфумами, відвідувачі універмагу у центрі Москви реагують по-різному: хтось з готовністю, а хтось категорично проти, аби його чи її «дущили Путіним».

Деякі одеколони критикують за якість, кажуть, що пахне дешево.

А шанувальникам Путіна тепер є з чого вибирати: у продажу є футболки із зображенням Путіна, чаши, а от тепер ще й одеколон. Виходить такий культ особистості на комерційній основі. Одеколон, до речі, не з дешевих. Флакон 100 мл коштує більше 500 рублів, або 95 доларів.

Як відомо, раніше в Росії вийшов календар з фотографіями Путіна і його цитатами. А чиновникам до Нового року подарували збірники цитат російського президента.

протягом дня 31 грудня не працювали великі мережеві супермаркети. Мешканці міста скаржилися, що не можуть докупити необхідні продукти. Було закрито багато магазинів. У зв'язку з цим наплив покупців спостерігався на міських ринках.

У СІМФЕРОПОЛІ ОБМЕЖИЛИ РОБОТУ КАФЕ І РЕСТОРАНІВ

У Сімферополі кафе і ресторани заборонили працювати після 21:00. Таке рішення ухвалили на засіданні міжвідомчого штабу з ліквідації надзвичайної ситуації, повідомляє проправдане агентство «Кримінформ».

За словами голови російської адміністрації міста Геннадія Бахарєва, після 7 січня обмеження роботи установ громадського харчування проводяться з 21:00 до 7 січня. У зв'язку з цим ухвалили рішення обмежити роботу громадського харчування — кафе, ресторани, барів — до 21:00 до 7 січня. З 7-го запроваджуємо раніше ухвалене обмеження до 20:00», — заявив Бахарєв.

Він також повідомив, що після 7 січня місто не освітлюватимуть у темний час доби. «Освітлення в місті — 30% до 7 січня, далі — знимаємо повністю», — зазначив Бахарєв.

Через відсутність електроенергії

Взаєми українців і кримських татар мають тривалу, цікаву і багату історію, але ознайомитися з нею, справжньою, у відкритих джерелах або прочитати про це у шкільних підручниках непросто.

Про те, чому сьогодні багато кримських татар виявилися українськими патріотами і що приховують російські підручники про історію Кримської війни, кореспонденту «Укрінформу» розповіла відомий історик, автор відеоблогів і книг про Кримське ханство Гульнара Абдулаєва.

ІСТОРИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ КРИМЦІВ І УКРАЇНЦІВ: КРАХ СТЕРЕОТИПІВ

— Гульнаро, на Радіо «Свобода» виходить ваш відеоблог «Тугра» про історію Кримського ханства, а телеканал «АТР» продовжує транслювати вашу авторську програму «Алтин девір» (Золотий вік). Як ви думаете, чи тема, про яку ви говорите, затребувана в українському суспільстві?

— Мені здається, що сьогодні в Україні є великий запит на будь-яку інформацію про Крим і кримських татар, тим більше, про такі маловідомі сторінки історії, як Кримське ханство та його відносини із Запорозькою Січчю.

Наши проекти в Україні — це перша можливість відмити той пропагандистський негатив, який протягом десятиліть виливався на кримських татар, а точніше — просто на татар, слово «кримські» при цьому часто випадало.

Вважаю дуже важливим розповісти, що Україна і Крим тісно пов'язані між собою історичним минулім. Саме у проекті «Алтин девір» ми показуємо всю історію контактів кримських татар з українцями. Що стосується проекту «Тугра», то він ґрунтуються вже на загальній історії кримських татар, їхній державності, відомих особистостях, ключових історичних моментах, які можуть зацікавити українців і допомогти позбавитися стереотипів про корінних жителів Криму.

Ми розповідаємо правдиву, справжню історію взаємин українців і кримчаків, засновану на документах і передожерелях, яка показує, що в їхніх відносинах не було однієї суцільної ворожнечі, як це подавала радянська історографія, а було дуже багато цінного і позитивного.

— **У яких сферах українці і кримські татари співпрацювали?**

— Спектр їхніх взаємовідносин був досить широкий — війна, політика, економіка, культура.

Спільні життєві прағнення кримських татар і українців обумовлені схожою системою відносин, таких, що виражалися широким самоврядуванням, повною релігійною свободою, схожою господарською структурою, спільністю поглядів щодо основних питань майнового та міжнародного права. Все це сприяло їхнім досить тісним зв'язкам.

Цікаво, що кримські степовики — ногайці, як правило, у більшості своїй володіли українською мовою, а в самому Криму добре розуміли мову сусіда. У свою чергу, козаки прекрасно знали кримськотатарську мову, про що говорять запозичення великої кількості тюркських слів в українській мові.

Запорозьке Січ і Кримське ханство жили за своїми законами моралі, в яких було набагато більше точок дотику і навіть подібності, ніж прийнято вважати.

Запозичення українців у кримських татар відбувалося, наприклад, у галузі музичної культури. Від самого початку свого виникнення козацькі оркестри мали у своєму складі такі тюркські інструменти, як барабан, тулунбас, літаври, зурна (українська сурма). Не можна забувати і про етнопсихологічну близькість мешканців Січі і Кримського ханства, які володіли однаковою ментальністю воїнів. Тому і не дивно, що між кримцями і українцями нерідкі були

Гульнара АБДУЛАЄВА, історик, автор книг про Кримське ханство

військові союзи і з кожним разом вони ставали тільки міцніше.

— **Чи приводили військові союзи кримців і українців до якихось конкретних результатів?**

— Перемог, які були здобуті на користь як українського козацтва, так і Кримської держави, було досить багато. Так, наприклад, один з перших випадків бойової співпраці відноситься до 1521 року. Саме тоді у поході кримського хана Мухаммеда Гірая I на Москву взяли участь козаки на чолі з козацьким старостою Ефстафієм Дашкевичем.

У XVIII столітті відносини кримських татар і українців ще більше зміцніли. Зближувала спільна неприємність — північний сусід, який в 1775 році ліквідовував Січ, і козаки були змушенні великими групами пересятися на землі Кримського ханства.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ І КРИМСЬКІ ХАНИ

Але найбільш яскравим і показовим прикладом взаємин Криму і Січі є, звичайно ж, Визвольна війна українського народу, початок якої офіційно поклав битва при Жовтих Водах.

Тоді ще чигиринський сотник Богдан Хмельницький, остаточно розірвавши відносини з поляками, у січні 1648 року тікав на острів Томаківка у Запорозькій Січі. Там він знаходить підтримку своїх

земляків, які згодом і стали основою його війська. А вже навесні того ж року разом зі своїм старшим сином Тимофієм він вирушає в столицю Кримського ханства — Бахчисарай. Союз з кримськими татарами був тоді вкрай необхідний козакам.

— **Чим пояснюється така беззастережна довіра Хмельницького кримському хану?**

— Турко-кримськотатарський світ Хмельницький знов з власного досвіду. І він був йому близьким, на відміну від московського. У молодому віці він разом зі своїм батьком Михайлом Хмельницьким брав участь у Хотинській війні. Під час бою з турками під Цецорою у жовтні 1620 року його батько загинув, а сам він потрапив у полон до кримських татар. Там він

живувалася не тільки військово-політичною сферою?

— Окрім політичної і військової сфер, зв'язки кримських татар і козаків Січі були і в економічній сфері. Наприклад, соляні озера Криму, які були ханською власністю, весь прибуток від якої йшов у державну казну, годували і козаків Січі.

Кримська сіль користувалася попитом як у сусідів ханства, так і на європейському ринку. Козаки купували у кримських татар цей цінний продукт досить дешево, причому у кількостях, достатніх для реекспорту в європейські держави. У мирні періоди — а вони тривалися набагато частіше, ніж військові конфлікти — за домовленістю з ханською адміністрацією і з дозволу самого кримського правителя козакам дозволялося займатися ловом риби в чорноморських лиманах і навіть

людям у крайній їх нужді, то нехтувати цим не годиться, бо кажуть люди: нужда і закон міняє. А якщо ми, живши з татарами по-сусідськи, допомагаємо одне одному, то це розумному — не дивна.

Козаки, які являли собою прикордонні спільноти, бачили в ханстві не онтологічних і абстрактних «ворогів християнства», а різних людей і спільноти громадян, сусідів по кордону — небезпечних і дружньо налаштованих, підступних і навпаки, пропонували їм неконфліктні відносини. Не можна говорити про існування якоїсь загальної негативної позиції козаків у ставленні до Кримського ханства.

— **Відносини не зіпсуvalа навіть Переяславська рада?**

— Навіть після Переяславської ради, що вчинила шокуючий вплив на кримськотатарську знать, кримські та українські вій-

полонених дісталося переважно тисяч п'ять... Ніколи після того цар московський не був у змозі вивести в поле таке сильне ополчення. В сумному віврани вишов Олексій Михайлович до народу, як жах охопив Москву...

Але у Москві все ще сподівалися після ганебної поразки в Конотопській битві взяти реванш і завдати удару противнику.

Амбітні плани нового головнокомандувача російських військ боярина Василя Шереметьєва мали на меті взяти Львів, приєднати до Московії землі Правобережної України, проникнути вглиб самої Польщі і захопити Краків. Але здійснити задумане боярину Шереметьєву не вдалося. Його військо було вщент розбито на цей раз об'єднаними польсько-українсько-кримськотатарськими військами під містом Чудновом восени 1660 року. До українських козаків і

поляків приєдналася кримськотатарська кіннота чи сельництво понад 15 000 осіб на чолі зі спадкоємцем престолу Мурадом Гірай і принцом Сафа Гірай. Завершилася битва повним розгромом росіян і підписанням 17 жовтня прямо на полі битви Слободищенського трактату.

— **Які були наслідки битви під Чудновом для Москви?**

— Чудновська катастрофа мала тяжкі наслідки для російського війська, яке знalo значних втрат. Москвії не вдалося захопити і підпорядкувати своєму впливу Правобережну Україну. А козаки і Річ Посполиту вкотре переконалися у силі і могутності Кримського ханства, завдяки якому вдалося здобути чергову перемогу.

Протягом наступних тридцяти років Крим продовжував залишатися для Січі надійним союзником, а в 1710 р. у Бахчисараї відбулося підписання союзного договору між ханом Девлетом Гірай II і Пилипом Орликом — гетьманом запорозьких козаків. Крим обіяв підтримувати їхню боротьбу за незалежність України, і в 1711 р. надав їм територію і своє заступництво в землях едичульських ногаїв поблизу міста Оleshki, нині Цюрутинськ.

КАТЕРИНА ХОТИЛА ДЕПОРТУВАТИ КРИМСЬКИХ ТАТАР
— І все ж, доля і Запорозької Січі, і Кримського ханства, незважаючи на численні перемоги, виявилася трагічною.

У серпні 1775 року за наказом російської імператриці Січ була знищена, а кримські татари, які стали мимоволі підданими Росії, протягом століть видавлювалися з Криму. До речі, вже після анексії в 1783 році у Катерини була думка депортувати кримських татар з Криму, особливо з прибережних регіонів, щоб потім заселити їх росіянами з глибинок. Ось чому вони вітали бігліх рабів-християн у Тавріїді.

(Закінчення на 5-й стор.)

КРИМ МАЄ ПОВЕРНУТИСЯ В УКРАЇНУ У СТАТУСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕСПУБЛІКИ

у прибережних водах Азовського моря. Натомість козаки надавали кримським татарам можливість виплати табуни коней на українських землях. Кримські татари і козаки неодноразово надавали одне одному допомогу у разі якоїсь біди, чи то стихійне лихо, чи неврожай.

— **Напевно, їй етногенез українців і кримських татар дуже близький?**

— Так. Особливо ріднить нас кипчацьке коріння, кипчаки взяли дуже активну участь в етногенезі і кримських татар, і українців. Ну і, звичайно, скіфи, сармати, алани, готи. Подивіться скіфські кургани у Дніпропетровській області і в Криму, і ви все зрозумієте.

Міжтічне злиття народів відбувалося з раннього середньовіччя і фактично до формування Кримського ханства. До цього часу і українці, і кримські татари виступали як самостійні народи, відмінність яких нахилювалася і релігія.

«НУЖДА І ЗАКОН МІНЯЄ...»

— **Складається враження, що суперечностій у кримськів і козаків практично не було...**

— Ні, періоди суперечностій і збройних конфліктів були. Бувало, і кримські татари плюндували південні рубежі України, і козаки громили і палили ногайські прибережні міста і селища ханства.

Але коли тривалася біда у сусідів, протистояння припинялося. Так має місце цікавий факт, який загадував у своїх працях історик Бантиш-Каменський.

Один із затягтих противників сусідньої мусульманської держави кошовий отаман Запорозької Січі Іван Сірко вчинив як мудрій і тверезий лідер, коли у стежах ханства стала посуха — він дозволив кримським кочувати на українській території. А у відповідь на претензії гетьмана Івана Самойловича за самовільне рішення резонно заявили: «Якщо б і сам чорт, пане гетьмане, допомагав

— Дізнавшися, що в Україну рухається московське військо під командуванням князя Трубецького, чи сельництво близько 150 тисяч осіб, Іван Виговський спішно став готовувати до майбутньої сутички. Він залишив на допомогу кримській кінноті на чолі з ханом Мухамедом Гірай IV, який привів близько 40 тисяч аскерів.

У результаті, у битві під Конотопом царсь

Але імператриця злякалася громадської думки, тому що, коли Катерина почала розсылати свої циркуляри про те, що Крим — це Російська імперія, першою стала на діби Франція. Будучи однічним ворогом Росії, вона почала торсати Османську імперію і буквально підштовхувати її до захисту Криму. В результаті Туреччина оголосила війну Росії, яка тривала всього рік, була млява і завершилася Айвазік-Кавакською конвенцією, за якою Туреччина, грубо кажучи, відмовилася від Криму.

Я не знаю, чому нашому маленькому народу, від сили 300 тисяч набереться у Криму, випадає стільки труднощів. Але при всьому цьому ми не зникаємо, ніде не розчиняємося і нікуди не йдемо з Криму. Я думаю, що у нас велике майбутнє. Народ, зміцній у таких випробуваннях, має стрикень. На тлі залякань і переслідувань кримських татар у Криму спостерігається підйом патротизму і націоналізму. Я вважаю, що й українці теж жили дуже розслаблено останні 20 років. У цьому теж спільність нашої ментальності — зйма демократичність, у рамках якої багато дозволялося.

Я думаю тому Кримське ханство, незважаючи на свою могутність, припинило своє існування й українська державність, не встигнувши зміцніти, розпалася.

Зарах же — переломний момент, коли в державі Україні, в її історичному котлі, плавиться і заново народжується нова нація. І найактивніші «інгредієнти» цього котла — українці та кримські татари.

За яких умов можлива їхня успішна взаємодія?

— Українці обчислюються мільйонами, а кримські татари — лише тисячами. Україна повинна зрозуміти, що кримські татари як корінний народ — велике надбання для держави, який може привнести не тільки інвестиції і гарне ставлення Європі і всього цивілізованого світу. Кримські татари — культурний релікт, і його збереження — справа часті, насамперед, України. Крім того, кримські татари — згуртований, послідовний у своїх цілях народ. Ми багато що можемо зробити для України, але й Україна повинна зрозуміти, що, крім Криму, у кримських татар немає більше землі і він повинен повернутися в Україну у статусі національної республіки.

Які з цього приводу настрої у суспільстві?

— Найцікавіше, що переважна частина українців за кримськотатарську автономію. Але досить стійкі й настрої повернути Крим в колишньому статусі, в якому він був до окупації. Думаю, це вже неможливо — надто багато там змінилося, і колишній Крим вже не буде. Я пригадую, в якому шоці була українська громадська еліта, коли на адміністративному кордоні з Кримом з'явився банер з позначенням його як кримськотатарської автономії. Думаю, цей радикальний крок був одночасно і тестом українського суспільства на готовність до змін.

ГРУШЕВСЬКИЙ ПІДТРИМАВ АВТОНОМІЮ КРИМСЬКИХ ТАТАР

— Між тим територіальну автономію кримських татар у 1917 році підтримав Михайло Грушевський.

— Так, він був одним із союзників кримських татар у боротьбі з великоросійською владою. 20 серпня 1917 року Мусульманський виконком отримав телеграму від Української Ради, в якій повідомлялося: «Відбудеться з'їзд народів Російської Республіки. Якщо ви вимагаєте для себе автономію, то повинні направити на з'їзд делегацію з 10 осіб».

З'їзд підтримав кримськотатарський національний рух і висловився за територіальну автономію Криму, а голова Центральної Ради Михайло Грушевський особисто обіцяв усіяку підтримку у національному самовизначенні кримськотатарського народу. У свою чергу, Мусульманський виконком висловив солідарність із самовизначенням українського народу.

Підсумком вересневого з'їзду 1917 року для Криму стала резолюція, яка твердила: «Крим належить кримцям». У своїй заявлі Центральна Рада висловила кримським татарам шире вітання: «Ми вітаємо вас з Кримом, тому що бачимо там життєві сили... Можете керувати Кримом так, як вам заманеться».

СУЧASNІ UKRAЇNЦI ТИЛЬКИ ЗАРАЗ ДІЗНАЮТЬСЯ ПРАВДУ ПРО КРИМСЬКИХ ТАТАР

— Вам не здається, що українські історики вже давно — від початку 90-х — заборгували українцям правду про кримських татар?

— Так, на жаль, процес масового повернення на батьківщину кримських татар і подальша їхня активна присутність у політичних та економічних процесах, що почалися наприкінці 80-х — початку 90-х, зустрічали лютий опір у Криму і з цієї причини. Там досі вірять у небилиці про те, що кримські татари «спаливали в печах людей». А сучасні українці тільки зараз починають дізнатися, що такі кримські татари, цікавитися їхньою історією, шукати взаємин з ними. Думаю, щоб заповнити вакум інформації про кримських татар, потрібні такі книги, як, наприклад, видання братів-письменників Капранових «Мальована історія незалежності України». У додатковому виданні цієї книги з'явився великий пласт кримськотатарської історії.

А в українських підручниках є такий пласт?

— На жаль, сьогодні Міністерство освіти України не задалося метою переписати історію відносин України з Кримським ханством. Але тішить, що українські історики вже почали переписувати те, що йшло у нас з подачі Кремля. У цих підручниках вже згадується Кримське ханство, хоча і з негативним підтекстом. Я вважаю, що в історичних описах, і тим більше в підручниках, взагалі не повинно бути жодного підтексту — ні позитивного, ні негативного. Самі факти, згідно з рукописами і пер-

шоджерелами.

— А російські підручники як трактують кримських татар, Кримське ханство?

— Там взагалі не згадуються Кримське ханство і кримські татари. Я переглядала російський підручник історії — за ним Кримську війну Росія не програва, а так — залишилася у статус-кво. Там не пишуть, що її на 20 років відкинуло тому, що її заборонялося тримати на Чорному морі військовий флот. Вони вважають, що якщо у Чорному морі ходили купецькі і торгові судна, отже, російський флот був.

Тобто поразки дуже хвацько обходяться стороною, і ніколи не згадається, що насправді Росія не перемогла, а є стороною, що програла у Кримській війні і свій військовий флот вона змушена була втопити.

— Цікаво, як у різні часи ставилися до північного сусіда лідери кримських татар?

— Якщо взяти 1917 рік і тодішнього Муфтія мусульман Криму, автора гімну кримських татар Номана Челебіджихана, то він був доволі лояльним до Росії, допускав співпрацю з новою владою. На відміну від нього, Джaffer Сейдамет був категорично проти і переджав про погибель Криму від російської влади. В результаті Челебіджихан був розстріляний у севастопольській в'язниці червоноармійцями-матросами, а тіло його — викинуто в море. А Джaffer Сейдамет після того, як у Криму розпочався червоний терор, війшов до Туреччини. При цьому він не тільки врятувався, а й, будучи в еміграції, приніс багато користі своєму народу.

Можна по-різному ставитися до голови ЦВК Кримської республіки Велі Ібраїмова. Він працював у страшній сталінські часи, але, перебуваючи при владі, багато чого зробив для освіти і культури свого народу. В результаті був розстріляний за наказом Сталіна, його звинуватили в націоналізмі.

У XIX СТОЛІТТІ КРИМСЬКОТАТАРСЬКУ ВИВЧАЛИ В СОРБОННІ

У період Кримського ханства було багато правителів, які зміцнили свою державу, — це Девлет Грей I, Крим Герай, брати Мухаммед і Шагін Герай. Але були й ті, чиє правління допустило ослаблення країни, а згодом і підпорядкування її Російській імперії. Що цікаво, в умовах російського підпілля був такий кримський революціонер Асан Нури — ще до лютневої революції він створив товариство «Неджат» і у 1905 році почав закликати, щоб Крим відколовся від Російської імперії та перейшов під егіду європейських держав. Уже тоді кримськотатарські громадські діячі розуміли, що тільки в умовах європейської цивілізації Крим може отримати гідний захист від Росії.

— Чи правда, що кримськотатарську мову тоді вивчали в університетах Франції?

— І, зокрема, у Сорбоннському університеті. Це було XIX століття, ханства вже не існувало, але Франція все ще визнавала окупацию Криму Росією.

Катерина ЛИСИЦІНА

НЕ РОСІЙСЬКИЙ КРИМ:

ІСТОРИК РОЗВІНЧУЄ МІФИ ПРО ПІВОСТРІВ

Уже не перший рік Росія старанно працює над створенням міфи про «російський Крим». Два роки тому цей великий міф навіть отримав свою назву — «Кримнаш». Але аналіз історичних фактів доводить неаргументованість твердження про «російський Крим».

Кандидат історичних наук, кримчанин, співробітник Українського інституту національної пам'яті Сергій Громенко розповів «Крим. Реалії», які історичні факти спростовують кожне із твердjenь, що складають міф про «російський Крим».

«Крим — це споконвічно російська земля»

Цей міф породжений сьогоднішньою статистикою. Зараз росіян нараховується щонайменше 60%, якщо рахувати за українським переписом 2001 року, а за переписом 2014 року — ще більше.

Але насправді це дуже груба манипуляція, як якщо ми подивимося на історичні цифри, то від цього міфу нічого не залишиться. Росіяни в Криму почали формувати етнічну більшість тільки між 1897 і 1917 роками, тобто тільки на початку ХХ століття Крим став російським в етнічному плані. До цього росіяни становили незначний відсоток населення. Між приєднанням Криму до Росії в 1783-му і аж до 60-х років XIX століття відсоток російського населення в Криму коливався в межах 5-10. І тільки після Кримської війни, коли царський уряд змусив кримських татар емігрувати, росіяни сформували більшість.

Росіяни наполягають і на тому, що слов'яни жили так давно в Криму, що, мовляв, півострів можна вважати слов'янською територією. Але археологічні розкопки не дають жодних доказів присутності тут слов'ян у ранньому середньовіччі, тільки в XI-XIII століттях у Судаку був невеликий квартал, де жили руські купці. Проте складно стверджувати, що це були саме руські купці. Вімперській Росії проводилися заходи для збільшення кількості росіян. Упродовж століття ця кількість не змінювалася, і лише коли кримських татар змусили емігрувати до Туреччини, кількість росіян зросла.

Велика частина сучасних росіян народилась у другій половині ХХ століття, і їм незвичні відчувають й називати себе переселенцями, але факт залишається фактом — вони домінують у Криму менше останніх ста років.

«Крим завжди належав Росії»

Тут починаються різні манипуляції. Типу такого: в усіх — навіть дитячих — атласах зазначено, що Тмутараканське князівство поширювало свою владу й на східний Крим, і князь Володимир ходив у походи туди — значить, «Крим завжди належав Росії». Але якщо ми звернемося до археології, то побачимо, що Тмутараканське князівство жодним чином на розвиток Криму не впливало й межі його через східний Крим не проходили. Це винають і незаангажовані російські експерти, а такі є. Ми допомагатимемо виправляти цю помилку і в українських підручниках, адже вона допомагає підтримувати російський міф про «Кримнаш».

Це стосується і походів руських князів. Але треба врахувати, що князі в основному були київськими. Можна побачити на карті, що Крим до складу Київської Русі не входив.

Таким чином, Крим належав Росії в її білій чи червоній, або якій-небудь іншій формі, тільки 171 рік: із 1783-

1991 року відбувся перший в історії Радянського Союзу референдум. На цьому референдумі в січні абсолютна більшість кримчан підтримала відновлення Кримської автономної соціалістичної республіки, яка була ліквідована 1946 року після того, як були депортовані кримські татари і зникла необхідність тримати для росіян і українців кримську автономію. А в лютому Верховна Рада України затвердила результати референдуму і схвалила автономну соціалістичну республіку у складі УРСР.

Потім Україна оголосила про свою незалежність, призначила всеукраїнський референдум, який відбувся у грудні 1991 року. Тоді 54% кримчан проголосували за незалежність України. Таким чином бачимо, що кримчани завоювали самі для себе автономію на початку 1991

С. Громенко

Люди віруючі, коли аналізують новітню історію Церкви, схильні до жанру альтернативної історії. Надто коли думають про церковне розділення, вони ставлять собі запитання, що було б, якби... Сьогодні ми точно знаємо відповідь на одне запитання з тих численних «якби... Якби не патріарх Філарет з його мрією та непокірністю, Україна втратила б шанс на власну Помісну Церкву, а частина української нації не мала би ґрунту, на якому будеться едина Церква, а може, навіть більше — не мала б ґрунту для власного заспокоєння після моральних травм, яких зазнала від Московського патріархату. Напевно, саме тому патріарх Філарет залишається частим гостем ефірів, улюбленим преси. Напевно, тому про це сокровене родинне свято Різдва нам хочеться поговорити саме з ним.

— Ваша Святосте, Вам приписують таку фразу: «Любов без правди — слабкість. Правда без любові — жорсткість».

— Ці слова належать не мені, а преподобному Ісидору Пелусіотському. Я лише їх запам'ятаю і цитую.

— Мені здається, що наші еліти так і не навчилися говорити свою правду. Як ставиться Церква до таких понять, як брехня з необхідністю, до можливості допустити меншу брехню, щоб уникнути більшого зла?

— Справа в тому, що і мала брехня є неправда, і велика брехня — є неправда. Тому гріх і малий — є гріхом, і великий — є гріхом. Тільки різниця між ними: той великий, а той малий. Так і різниця між малою брехнею і великою тільки в розмірі, а за якістю, сутності одне й інше належать до неправди. Наша проблема полягає в тому, що у нас в основу суспільного життя в багатьох речах закладена неправда. Неправда в тому, що у нас є закони несправедливі: або створені, або використовуються для окремої групи людей, для їхнього загащення, для утримання влади. Неправда і в тому, що закони не виконуються. Неправда і в тому, що суди у нас дуже часто несправедливі. Всі знають, як суди виносять рішення залежно від того, хто скільки заплатив. Неправда управління виявляється у великому соціальному розшаруванні — величезній пріві між небагатими надзвичайно заможними і багатими незаможними. А для того, щоби суспільство добре існувало і був спокій, потрібна правда, справедливість у суспільному житті.

— Як Ви вважаєте, чи не потрібно було би знову для політиків запровадити присягу на Біблії?

— Справа в тому, що можуть і на Біблії присягати, а потім цю присягу порушувати. Зараз депутати, державні службовці, судді складають присягу?

— Складають.

— Складають на вірність Конституції. А в Конституції сказано, що ми несемо відповідальність перед Богом і перед народом, перед Україною. Якщо ви несете відповідальність перед Богом, то чому ви пошируєте правду Божу? Ви ж присягу даете. Якщо вони порушують присягу на вірність Конституції, то і присягу на Біблії також порушуватимуть. Але нехай знають, що за порушення всякої присяги є відповідальність перед Богом.

— Ми з вами говоримо перед Святівчором. Я натрапила на соціологічне дослідження, яке каже, що у багатьох країнах Європи Різдво перетворюється на нагоду поїсти, мати кілька вихідних, отримати подарунки. У Вас нема відчуття, що ми щось втрачаемо, та і не набувши?

— Різдво Христове в Україні святкується як релігійне свято, це очевидно. Але Різдво Христове перетворилося і на народне свято. І тому Різдво Христове — це подарунки, це святкові обіди, це колядки. Оце стає звичаєм народним. А релігійна основа Різдва Христового зовсім інша. Вона не у подарунках, а в тому, що Син Божий — Бог, Творець світу, став людиною для того, щоби визволити людину від гріха і від смерті. Бо людина сама подолати в своїй природі гріх і смерть не може. Тому потрібно було Богові стати людиною, щоби подолати в людській природі гріх і смерть. Тому в колядках, які народ співає, сказано: «Ой, радуйся земле — Син Божий народився». Чому земля повинна радіти, тобто людський рід чому повинен радіти? Бі народився Син Божий. Для чого Син Божий народився? Для того, щоби людський рід спасти від гріха і від смерті. Оце є основа свята Різдва Христового — нагадування кожному про спасіння і вічне життя, про відповідальність за духовне життя.

— Я завжди вважала, що люди, які

пішли в радянський час до семінарії, — незвичайні. Як Ви вирішили стати священиком?

— Я навернувся до Бога через смерть батька. Смерть батька була поштовхом до питання, чи Бог існує, чи не існує. Якщо Він не існує, як нас вчили тоді в школі, то зі смертю людина перетворюється в небуття, просто знаєє. Тому, якщо це правда, що людина перетворюється в небуття, то моє батька немає. Бо він загинув на фронти, на війні. А як же немає його, коли я його люблю? Кого я люблю — не існує? Хіба можна любити не існує? Не можна. А якщо я люблю, і це реально я люблю, то любов

зарає терпимо, а тоді терпіти вас не будемо». Я сказав: якщо ви не будете терпіти нас, віруючих, то тоді комунізму не буде, а Церква буде. Бо Христос сказав: Я побудую Церкву і ворота пекельні її не подолають.

— А що сказав він?

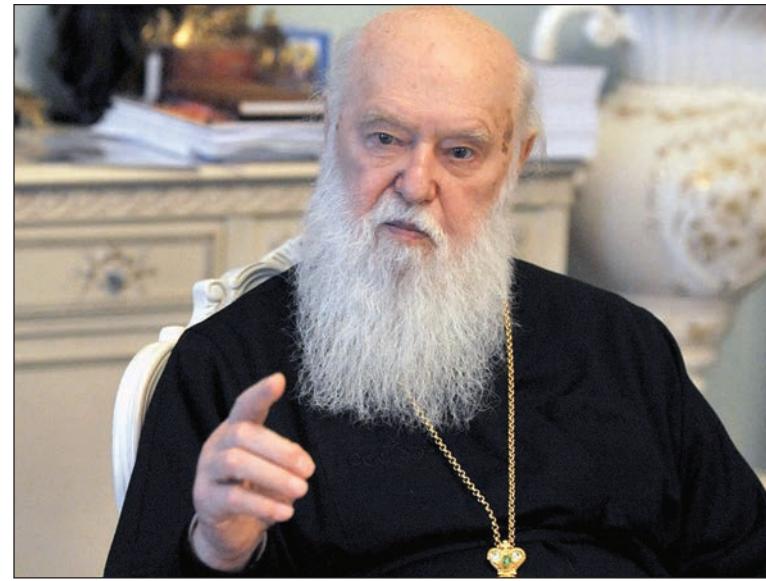
— А він нічого на це не міг мені сказати. Я ік бачите, після відступлення радянського часу настало повернення. Я маю надію, що і в Європі так буде — пусті храми ще наповниться. А якщо й України торкнеться відступлення, — то це теж буде тимчасово. В історії так було не раз.

— Запитання про церковну історію. Мені колись написав монах з одного північного монастиря Росії. Він чисто українською мовою подякував мені, що я обстоюю Єдину помісну церкву, а коли я запитала, звідки він знає мову, то почула таке. Мовляв, його відправили на правах послуху з України до Росії. Я подумала: чому такий послух? Українські монахи мають спасатися на півночі Росії, а монахи — громадяни РФ проповідують тут «руський мир».

— Це — давня традиція. В історії

Філарет, Патріарх Української православної церкви Київського патріархату

ДО НАС У ВОЛОДИМИРСЬКИЙ СОБОР ПЕРЕЙШЛО БАГАТО ВІРЯН ІЗ ЛАВРИ

засвідчує, що батько і після смерті повинен існувати. Якщо він існує, значить, є вічне життя. А якщо є вічне життя, то є і Бог, якому я повинен служити насамперед, а не земній владі, яка Його заперечує. І ось оце переконання мене привело до того, що я вступив до семінарії, потім в академію і став священнослужителем — бажання служити Богові.

— Я колись говорила зі священиком із Заходу. Він казав, що пострадянські країни після радянської влади переживають захоплення вірою та Церквою, але Європа це також переживала. Як Ви думаете, чи можливе таке, що ми пересимося Церквою, втратимо інтерес до неї?

— Я з ним не згоден. Не треба забувати, що в історії діє не тільки людина, а діє і Бог. Бог, який прийшов на Землю спасти людину від гріха. І, незважаючи на те, що в християнстві є відступлення від християнських ідеалів, від християнського способу життя, — перемогти християнство означає перемогти Бога, Христа Спасителя. Можливо перемогти Христа Спасителя?

— Ні.

— Так, не можливо. І тому християнство перемогти неможливо. Християнство є і буде існувати до кінця історії, до кінця світу. Так, вони буде терпіти випробування, буде відступлення, але переможеним не може бути. Тому що зло ніколи не переможе добро.

Колись у радянський період чиновники мені казав: у 1980-му році вступаємо в комунізм, і місця Церкви в комунізмі не буде. Я цій людині сказав, що якщо буде комунізм, то Церква буде існувати і при комунізмі. А він сказав: «Ні. Ми вас

був період, коли після угод Богдана Хмельницького Україну приєднали до Росії, і втворилася єдина Російська імперія. Тоді почалася боротьба за Церкву і Київську митрополію, яка 700 років перебувала у підпорядкуванні Константино-польського патріархату. Зрештою її незаконно приєднали до Московського патріархату. А коли приєднали, то Москва направляла єпископів-росіян в Україну, а українських єпископів, монахів, богословів відправляли в Росію, на Північ чи в Сибір для того, щоб займались місіонерською діяльністю.

— Серед чукчів і евенків, серед тих звичинських народів?

— Так. І тому Інокентій Іркутський, Іоанн і Павло Тобольські та багато єпископів, які стали святыми, Церква їх канонізувала, — вони з України, закінчили тут Києво-Могилянську академію, а їх єпископами поставили туди. Наприклад, Димитрій (Туптал) Ростовський народився в Макарові Київської області, а його зробили єпископом і поставили в Ростов у Росії, і він там виконував свої архієпископські обов'язки, і Житіє святих переклав. А сюди, навпаки, направляли відповідно росіян для того, щоб тут російську мову і звичай запроваджувати в житті, бо з того часу в храмах стали проповідувати російською мовою, і навчання велось у церковно-парафійних школах теж російською мовою. Така була загальна російська політика. І в часи Радянської імперії, і в часи Радянського Союзу багато духовенства з України посилали по всій Росії. 60% священства за радянські часи були українці, вихідці з України. Вони служили і в Україні, і багато

з них служили і в Росії. І зараз багато українців єпископів і священиків служать у Росії.

Як приклад, понад 150 років, від 1799 р., на Київській кафедрі не було архієрея-українця, лише росіяни. А першим митрополитом Київським українцем став я, у 1966 році.

— Щораз, коли Різдво святкують через тиждень після Нового року, люди думають: чи не пора переводити Церкву на новий календар та святкувати народження Боголюбина 25 грудня?

— Питання календаря обговорювалось на Всеправославних нарадах, і всі учасники наради, тобто представники всіх Православних Церков, погоджувались з тим, що Юліанський календар відстає від астрономічного календаря. Сходилися на тому, що Церква погоджується перейти на новий астрономічний календар. Ale народ не сприймає цього. І в 1920-ті роки Російська Церква перейшла на новий стиль, але народ не прийняв. На Різдво Христове 25 грудня в храмах людей не було, а 7 січня, ніби у будній день, — храми повні. Що це означає?

Київського патріархату з Московським патріархатом, а починається боротьба віруючих Московського патріархату з віруючими Московського ж патріархату, боротьба серед самої громади, серед жителів одного цього села. Не Київський патріархат з Московським бореться, а боротьба самі колишні вже віруючі Московського патріархату. А невелика частина, яка залишається за МП, вона залучає до себе і духовенство, і різні сили, які прийдуть в село, і починається боротьба.

— Так званих тітушок використовують, семінаристів залишають.

— Так. Тобто боротьба іде не між Київським патріархатом і Московським, як про це останній заявляє, а боротьба іде віруючими Московського патріархату колишніх з віруючими того ж Московського патріархату, але лояльними йому.

Час? Коли Церква побачила, що народ не сприймає, тоді відмовились. А в Грецькій Церкві стався розкол через календар, і він триває досі. Тому якщо питання календаря не викликатиме розділення в самій Православній Церкві в Україні, якщо люди віруючі це приймуть — то так і буде. А якщо ні — то буде як років тому: можна запровадити, а потім доведеться скасувати.

— Є думка, що коли Ви дозволяєте переходи парафій з Московського патріархату до Київського, то зкладаєте міні між нашим майбутнім між'юрисдикційним діалогом, що вам завжди будуть пам'ятати, що «ви забирали наші приходи, не домовляяся».

— Це не так. Ми виступаємо за діалог, а нинішнє керівництво Української православної церкви Московського патріархату не хоче з нами вести діалог. Мета цього діалогу — створити в Україні єдину Православну Церкву, Помісну Церкву, незалежну від Московського патріархату. Вони на це не йдуть.

Тепер Господя показав, яка Церква з українським народом, а яка Церква не підтримує український народ. Саме Церква як інституція, а не ті інші клірки та міряни. Це бачать віруючі в Україні і тому виходять зі складу Московського патріархату та приєднуються до Київського патріархату. В Києві, в обласних центрах, в районних центрах, там, де є храми і Київського патріархату, і Московського патріархату, це відбувається беззбройно. Там, як правило, жодних конфліктів немає, але переход відбувається — люди полишають храми Московського патріархату та йдуть до нас. Знаєте, як багато людей почали ходити до нас до Володимирського собору, підходить після служби до мене та кажуть російською: «Спаси Вас Господи, ваше Благенство».

— Це точно наші з Лаври, ми так до Блаженнішого Володимира зверталися. Ми не звикли використовувати звернення «Святіший».

— От навіть з цієї деталі я бачу, що вони прийшли з Московського патріарх

— Не завжди у ваших виходить, до речі. Я колись була у вас в храмі, теж на Московський патріархат стільки всього почута.

— Я не кажу, що у нас всі ідеальні, а в МП всі погані. Гріх діє всюди, і Бог діє всюди. Якщо наши чинять неправду — теж нехай виправляються! «Не ворогувати» — це наша тверда настанова, бо не ворогувати — це вже перший крок. Не примножувати зла, перемагати зло — добром, пам'ятати слова Писання, що гнів людський не творить правди Божої, не мстити за завдані Московським патріархатом образи, а віддати відплату на волю Божу — тоді об'єднатися буде легше. Але і не відступати від правди, бо справжній мир може бути лише на основі правди, а з неправдою треба боротися, як і Христос боровся, викривав і фарисеїв, і книжників.

Щодо об'єднання, то треба всім знати, що коли духовенство єпископи Московського патріархату будуть переходити в Київський патріархат, — вони нічого не втратять, тому що будуть керувати тими ж парафіями і тими ж епархіями, з якими вони прийшли в Київський патріархат.

— Не втратять — це слово патріарха?

— Це — слово патріарха. Ми зацікавлені в цьому.

— Скажіть, мені розповідали, що під час бунту в Лаврі, коли на Вас тиснули, Вам насилюся, що преподобний Антоній та Феодосій пішли з Лаври?

— Так, був такий сон. Але не мені, а монаху Києво-Печерської лаври, який розповів тоді мені, що бачив усі сні преподобних Антонія і Феодосія. Вони вийшли із Близьких печер і пішли в бік колодязів, вниз. Коли той монах звернувся до них, то преподобний Антоній і каже: «Ми ще повернемося сюди, в печери». Тоді подумав: «За ними піду і я».

— Але чим було Ваше рішення піти продиктоване?

— Я, як Предстоятель, мав резиденцію на Дальних печерах, в 49 корпусі. Саме при мені у 1988 році Лавра була передана Церкві, я відремонтував Аннонзачатіївську церкву, відремонтував Хрестовоздвиженський храм і триповерховий корпус на Близьких печерах. Я відремонтував майже зруйнований 49 корпус, відбудував новий корпус для духовної семінарії. Це все я зробив до 1992 року. Це все було влаштоване мною за кошти Церкви. І я мав там у 49 корпусі резиденцію, яку захищали від захоплення промосковськими силами. Але тоді був мером Києва Іван Салій. Коли ми 49 корпус захищали від тих, хто був за Московський патріархат, то Салій направив спецпідрозділ міліції і нас звідтіля вигнали. Таким чином нас силово із Лаври вигнали, не дали нам захистити цей 49 корпус. А потім, щоби виправдати себе, промосковські монахи заявили, що це нібито вони, ті, хто захоплювали, — насправді захищалися від захоплення. Отак я змушеній був піти з Лаври.

Далі ті сили хотіли усунути мене

із Володимирського собору, і з резиденції цієї, на Пушкінській. Теж казали, що я їх «захопив», а вони хочуть їх «звільнити». Так Москва завжди діє: війну називає миротворчістю, чуже — оголошує своїм. За однаковим принципом у 1992 р. вони Лавру «захищали» від канонічного Предстоятеля, а у 2014 році — Крим і Донбас від України.

— Я зараз буду писати матеріал про рішення, які могли б допомогти повернути Лавру державі. Що ви думаете про це?

— Лавра буде українською, але треба потерпіти. Потерпіти. Во Українська Церква світовим православ'ям буде визнана обов'язково, і тоді всі вони приєднаються до цієї Церкви Української, у кого ще с主权'єсть не спалена до кінця служб. За однаковим принципом у 1992 р. вони Лавру «захищали» від канонічного Предстоятеля, а у 2014 році — Крим і Донбас від України.

— Скажіть, деком окрім аналітика пишуть, нібито Ви будете Церкву, яка хвора на радянщину, що Ваш досвід, ієрархів — такий радянський, і він переносяться на церковне будівництво?

— Ви бували на наших святкуваннях і бачили, що з нами українська, патріотична інтелігенція вся. Нас підтримують патріотичні сили, нас приймають і волонтери, і добровольці, і армія. В діаспорі українській, особливо зараз, авторитет нашої Церкви великий. В Європейському Союзі, в США, у Канаді державні діячі з повагою ставляться до нас. Хіба таке було би можливим, якби Київський патріархат будувався за радянськими зразками?

Та ї ці мірки до Церкви не можна застосовувати. Церква належить Христу, і у цьому вона незмінна. Вона існує два тисячоліття — одна і та що Церква Христова. Але існує в різних умовах і в різних державах. Існувала, коли був устрій рабовласницький, феодальний, при соціалізмі існувала, при різних імперіях існувала. Умови зовнішні були різні, а місія Церкви одна і та ж — вести людей до спасіння, до очищення від гріхів, до життя вічного. Оце є місія. І бути завжди з народом.

Існувала Церква в радянські часи — підпорядковувалася законам радянської влади. Але проповідувала віру, очищала гріхи, утверджаювала віру в народі, звершувала таїнства, хрестила людей, молилася за людей. Молилася, хоч умови були обмежені. Тепер в умовах незалежності України ми маємо свободу. Ми маємо можливість ту, яку ми не мали за радянських часів. Ми вільні сьогодні, від держави не залежимо, як будо, але ми відносно держави перебуваємо в партнерських відносинах. Тобто в чомусь держава потребує нашої підтримки, моральна. А в чомусь ми потребуємо державної підтримки: це — закони, які нас стосуються, зовнішня сторона життя церковного, будівництво храмів і т.д.

А коли кажуть, що наша Церква нібито хвора на радянщину, а я знаю, хто так любить казати, — то це лише для самовіправдання. Шоби виправдовуватися тим, хто

називає себе українцем, патріотом, на словах виступає за едину Церкву, але єднатися з нами не хоче. І з нами не єднається, і більше виступає із гучними заявами. То ось такі, щоб себе виправдати від звинувачень у хворобі, на яку, на жаль, ми, українці, часто хворіємо, «де два українці — три гетьмані», — ось такі звинувачують, кажучи про радянське.

— Скажіть, мені вчора потрапила у Фейсбуку на очі фотографія, де Ви обінамаєтесь з Блаженнішим Володимиром. Це була Ваша чи не єдина зустріч, де ви обінялися.

— Це було у 2013 році. Він тоді вже зрозумів, що пішов не тим шляхом, і що нам треба єднатися. І тому він виступав за діалог з Київським патріархатом. При ньому ми цей діалог почали.

— Я думаю, що Блаженніший тоді не міг вчинити інакше.

— У 1992 р. він зробив велику помилку, і він за цю помилку страждав. Але як я побачив, він зрозумів, що пішов не тією дорогою. І тому у нас взаємовідносини в останні роки його життя вже були добрими. Свідченням цього і є та фотографія.

— А зараз Ви готові взяти дітей Блаженнішого як своїх духовних чад? Немає у Вас недобрих почуттів через те, що вони були з ним, а не з Вами?

— Для мене всі православні вірні в Україні — мої. Вони всі мої, тому що я був з українською паствою православною в тяжкі роки, в радянські. Тоді я був з нею, і коли Україна стала незалежною, — не полішив її, не злякався і не думав про своє спокійне життя, а служив і служив Церкві, як мене Бог покликав і Церква обрала служити. І до митropolита Володимира я не маю ні гніву, ні образі, і все простив, що було ним зроблено неправильно, від серця простив. І маю надію, що і Бог його простив та через страждання, понесені ним тут, які він ніс сміренно, достойно — прийняв до Себе.

Мене Бог покликав і Церква обрала бути Предстоятелем Української православної церкви. Тому вся українська паства — це моя паства, я за неї несус відповідальність. А ті, хто відішов від єдності церковної, теж повинні прийти до єдності Помісної Церкви. І вони прийдуть.

— Ми говоримо з вами на початку Нового року і перед Різдвом. Про що ми маємо в цей рік молитися особливо?

— Я хочу при цій нагоді привітати всіх християн і весь український народ з Різдвом Христовим. Нагадати, що Бог любить людський рід. Заради нього Він став людиною, щоб спастися нас від гріха і смерті. І тому Він допоможе нам очиститися від неправди, від корупції. Допоможе нам подолати агресора, досягти справедливого миру. Шоб Україна була щасливою, достойною державою. Саме про це — про перемогу правди в нашему власному житті, в житті суспільства і держави, про справедливий мир для України — наша молитва.

Лана САМОХВАЛОВА

«Укрінформ»

ЧИ ВТРАТИТЬ В УКРАЇНІ СВОЇ ПАРАФІЇ МОСКОВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ?

Чи потрібно державі втрутатися в церковні справи?

В Україні досить пошироною серед релігіозніц-експертів та політиків є теза, що держава не повинна втрутатися в церковні справи. На це зоріентоване її українське законодавство. Це ніби відповідає практиці, яка існує в розвинутих країнах Заходу, зокрема в США. При цьому забувається, що багато країн Заходу прийшли до нинішнього стану речей у сфері релігії після тривалих релігійних конфліктів, коли були збалансовані інтереси різних конфесій. Щодо США, то ця держава із самого початку формувалася як поліконфесійна. Тому тут єдиною можливою політикою було невтручання держави в релігійні справи. Але навіть при цьому конфесії США демонструють лояльність до своєї держави.

У нас ж існують інші традиції й інша ситуація. В Україні, попри існування різних конфесій, переважаючим є православ'я, яке, в свою чергу, є конфесійно роздробленим. При цьому кількісно домінуючу є т.зв. Українська православна церква (УПЦ), яка, насправді, є філією Російської православної церкви (РПЦ), керованої Московським патріархатом. Ця конфесія фактично є агентом іншої держави. До того ж держави, яка окупувала в нас територію й веде проти нас війну. Парадокальністю ситуації полягає ще в тому, що, за різними оцінками, більшість православних в Україні висловлюються за те, щоб мати свою незалежну церкву. А для багатьох із них такою є Українська православна церква Київського патріархату (УПЦ КП).

Чому склалася така ситуація?

Почнемо з того, що УПЦ (Московського патріархату) є наслідком нашої колоніальної залежності від Росії. На початках існування Української держави була можливість створити в Україні незалежну православну церкву. Тим паче, що це підтримували і тодішні київський митropolит Філарет (Денисенко), і Президент України Леонід Кравчук. Але вони не змогли протистояти тиску російських церковних та урядових кіл, а також численній російській агентурі в Україні. У результаті ми отримали УПЦ (МП) і незалежну від Росії УПЦ КП. При цьому часто на місцях колишня комуністична номенклатура, в руках якої опинилася влада, переважно підтримувала УПЦ (Московського патріархату). Це, а також підтримка з боку Росії, в тому числі й фінансова, дозволила цій конфесії значно розбудувати свою структуру.

Реально з боку державних структур за часів незалежності України здійснювалася її здійсненістю підтримка саме УПЦ (МП). Особливо це чітко простежувалось за часів президентства Віктора Януковича. Останній на великих релігійних святах демонструтивно відвідував лише храми УПЦ (Московського патріархату), здійснював з її стороною підтримку цих «незгодних». Наприклад, для цього часто використовують різних «канонічних» тітушок — семінаристів і «монашествуючих». Провокується міжконфесійний конфлікт. З'являються «православні журналісти», які спеціально цей конфлікт роздувають і представляють у відповідному світлі. Далі йдуть заяви високопоставлених ієрархів. Наприклад, про конфлікт у селі Птича Дубенського району Рівненської області говорив сам патріарх РПЦ Кирил (Гундяєв).

Влада України при цьому переважно намагається зберегти нейтралітет. А «патріотичні» партії, які при владі, традиційно умивають руки. Знаходиться також «корисні ідюти» (якщо не агенти Кремля), котрі починають щось глаголити про релігійну толерантність, про невтручання держави у справи церковні та інші «правильні» речі. Включаються правоохоронні органи. І тоді ситуація переважно або «заходить у глухий кут», або... вирішується на користь так званої «канонічної» меншини.

Чи будуть громади УПЦ (МП) хотіти переходити в УПЦ КП, спостерігаючи за такими ситуаціями? Думаю, відповідь очевидна. На жаль, в Україні немає чітких юридичних механізмів переходу релігійних громад з однієї конфесії в іншу. Немає й бажання з боку влади, судової зокрема, політичних сил справедливо врегульувати ці питання. Зрештою, немає й розуміння того, що в релігійному житті нашої держави ми маємо кричущі конфесійні диспропорції, які треба вирішувати. Але які так і не вирішуються.

Петро КРАЛЮК,
проректор Острозької академії
radiosvoboda.org

Продовження.
Поч. у № 34-52 (2015 р.)
— № 1

Глава 24.

НОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ – НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Згадуючи минулі роки становлення незалежної держави Україна, коли ти повний енергії творення нового і тебе переповнюють ідеї, засновані на набутих тобою знаннях і досвіді, а на шляху до їхнього втілення тобі на заваді стають звичайні людські слабості поставлені над тобою керівників, то розумієш, як важливо було б мати команду однодумців, соратників для боротьби і подолання тієї рутини, що заважає утвердженню всього нового у нашому житті.

Як я тепер розумію, з цією ж проблемою у різni часi стикалися всi новатори. Розумію, що i такому яскравому першопрохідцю, як В'ячеслав Максимович Чорновіл, що творив Українську державу на найвищому рівні, також було не легко, але біля нього були випробувані у радянських конгломератах соратники i друзi, якi були надiйними полiтичними бiйцями, що тримали фронт боротьби за Україну.

Серед мого ж оточення, на жаль, таких бiйцiв не було, бо допомагати менi на початках моєї боротьби за створення нацiональних Збройних Сил для чинних oфiцiерiв Радянської Армii було дуже небезпечно для їхнього кар'єрного зростання або їх могли просто звiльнити з армii, a пiсля проголошення незалежностi України мене лякала протiлежna ситуацiя, що бiля мене опинялася спритники-кар'єристi, a не патрiотi, i таких було вдostаль.

Навеснi 1993 року крiслi пiд мiнiстром оборони Костянтином Морозовим захiталося через дiй п'ятогi колони росiйського iмperializmu – народних депутатiв-комунiстiв u Верховнiй Радi Україni. Їх почала дратувати рiшучiсть мiнiстра, яка виникла u веденнi мiждержавних переговорiв з Росiйською Федeraцiєю з питанем розподiлу i базування Чорноморського флотu u Kримu, bo Kостянтин Петрович Mорозов нарештi побачив, як стiйко, самовiдданo i наполегливо боролися українськi oфiцiери флотu за створення Вiйськово-Морських Сил Україni в умовах brutalnoї protiidi komanduvannia флотu. Ce був справжнiй heroiзm oфiцiерiв-morjakiв, що викликало u Kостянтина Mорозова впewнenniстю u роботi i bажанняm pidtrimitati наших heroiв.

Natomiast prezident Rosijskoi Federacii Boris Eltsin через vadi svogo xarakteru pidpav pid vpliv militsiyanego proimperialisticheskogo kriila svogo politychnego otchenya i postupovo peretvorivsya z polityka-demokrata na takogo sobi pochatkivci diktatora, kiy pochav mrjati pro svitove panuvannya velikoi Rosii, na zavadi jakomu stala nезалежnist' Ukrayni.

Vsi sili rosijskoi diplomatii buly skerovan i same na ruyinuvannia ciiej molodoi ukrajinckoi nезалежnosti chez potujzhnyj tisk na kerivnictvo Ukrayni u pitannii povernennya Krimu i Civaspolu do skladu Rosii ta stvorennya jorjstkih umov ekonomichno-zalежnosti Ukrayni vdi Rosii shlyhom pronikneniya rosijskogo kapitalu v ban-

kivsку sistemuy Ukrayni i u strategichni galuzi promislovogo vironicztva z metoju diktyuvannia molodoi dershavie Ukrayni svoyi umov gry.

U takix skladkikh politichnih umovaх Kremlem bulo aktivizovano diyalnists' Kommunistichnoi partii Ukrayni, jaka na vcih riwnya dershavnih vlasti проводила явно pro-rosijsku polityku. Osobliyu aktivnist' komunisti rovinuli u Krimu, проводячи svoi antukraincksi akcii.

Odnoho dnia meni viklikaли do minstrova. Я oдразу zvernuv uzag na te, що Mорозов

**Вiталiй
ЛАЗОРКІН**

oboroni na fighuru bilysha phakova i rišuchu.

Takoju fighuroju prezidentu Krawchuku, napewno, zdravavsa generall-polkovnik Vitalij Rade茨kij, kiy viglyadav bilysha savorim ta rišuchim generalam porivniano z aviacijskim generalam Mrozovym, ta mav kraze proходження vijayskoj sluzhby. Tak, u 1976-1980 rokah vin buv komandirom polku u Grupi radjanckikh vijask in Minchevini; u 1980-1987 rokah – zaistupnikom komandira, komandirom motostrelsckoi divizi in PrikVO; u 1987-1989 rokah vin navchavsa v Akademii Generallnogo shtabu Zbrojnih Sill CSCP; a u 1989-1991 rokah buv 1-m zaistupnikom komanduvacha 13-i armii u PrikVO, u Rivnomu; u 1991-1992 rokah komanduvav 6-ju tankovo armeiu v OdBO, u Dnipropetrowsku; u 1992-1993 rokah generall Rade茨kij komanduvav vij-

i vdpoviv, щo ce vже nemozhliwo, хочa ce bulo ne tak, a yomu prosto vypala nagoda doshkulyti swoemu kolishnemu shefu. Tod i Kostyantin Mrozov poprosiv generala Igнатenku pidlyti один z yogo ostanin nakaziv pro kadrov priznanenya i okremim punktom u nyomu zaznachiti moe priznanenya na posadu.

Na ce general Igнатenko vdpoviv doscist dotepno, movlia, vi, Kostyantinu Petrovichu, vje ne ministr i zhodnivs vashs nakaziv vikonuvati ne budu.

Ciёo vdmovoou Oleksandr Igнатenko, po-pershe, duже prizniv Kostyantina Mrozova jaq ljudinu, a pod другue, vin pokazav spravjne svoe stavlenya do nyoho i do meni, oskilkiv v porushenni zakonodavstva stosovno meni bula i yogo provina.

Kostyantin Petrovich же, napewno, хочa i z velikim zapizeniem, zrozumiv i svoi pomilki u pidbori kadriv do svoei komandi na viiцi kevirni posadi. Jaq viyavilois nevdovzi, generall-leitenant

nam generall-majora aviacii Kostyantina Mrozova ministrrom oboroni Ukrayni, voni priyshli na vje pfdgotovlene mische службовоj diyalnosti ministrora oboroni Ukrayni, a sam: dla zdysneniya finansovogo zabezpecheniya, dla cherguvannya v priymalni ministr, dla zdysneniya dlovodstva, dla pidboru novih kadriv do organizatsionnoi gruppi ministrira, dla vysvetleniya diyalnosti ministrira u zasobakh masovoy informaci tosto.

Mene ja na toj час malo cikavilo moe kar'erne zrosstanja, oskilkiv ia vvažav, щo myi riven posadi u vijskovomu kerivnictvi dershavy maе viznachatisya vagoju togo vnesku, kiy zrobiv u tvorenja Zbrojnih Sill Ukrayni, тому v meni ne bulo ja konkurentiv, tak i ne bulo druzivn i v otocenni prezidenta, ni v kerivnictvi dershavoju, do kogo ba mig zvernutisya po dopomogy dla ponovleniya spravedlivosti, okrim Vasilia Vasylivicha Durdinya, kiy oficjalno zaluchiv meni

patisuvav meni po spilnii roboti щe u 1992 roci, i koli mi viyshli vdi ministr, vn rozpoviv meni, ja Kostyantin Mrozov protyagom vscyo ostanin roku, propounochi meni na tu chi iñu «chergovu posadu, na jaku ja pogodjuvavsa, давав yomu vkaživku – začekati z priznaneniam! Ce bulo u stilu karakteru Kostyantina Petrovicha, tomu ja cymu osobliivo ne zdivuvavsa, – prosto meni bulo ogidno vdi usvidomlenija togo, щo u svoemu жittji ja bagato uvgavi i chasu priidiliv cii, ne gindj i togo osobu.

Ta все ж я був vdcianyi doli, no nareshchi smozu rozpovsti moi drujin, Evgenii Mihailivni, priemnu zvistku pro moe noe priznanenya, щo v meni vje vse dobre i ja chekaou ii u Kiev. Ja dobrze znaw, ja ii bulo nelenko vtritmati cey vajkij rik!

Odnoho razu, перед novim 1993 rokom, vona ne vtrimalas i zashly u telefonni rozmovi zi myno doscist riko poradila zayti do Kostyantina Mrozova, po-cholovichu poslati yogo pid tri chorti i negayhi v iñi u L'viv. Zvychajno, ja tod strimavsa i ne poslav, ale do nei na svita vijkh negajno.

23 жовtnya 1993 roku z prisipom pro свое призначенya ja priibuv do novogo mische служби, do Central'nogo naukovo-doslidnogo institutu Ministrstva oboroni Ukrayni.

Tomya vyrivish zustritsya same z Vasilem Vasylivichem i rozpovsti yomu pro vse, zho zi myno stalo, i vruschiti yomu svij rapport z prohanym vyrivishiti питання pro moe ponovleniya v pravah i priznanenya na posadu u Ministrstvi oboroni.

Vasiliy Vasylivich Durdinya nevdkladno priinyav meni v svoemu kabineeti i z pritamanno yomu intelligentnosti vysluchav. Vin use zrozumiv i zapleviv meni, zho vse bude dobre.

Nevdovzi pslia moe zustritsi z Vasilem Durdinem, u zhovtni 1993 roku, generall-polkovnik Vitalij Rade茨kij buv priznacheny ministrrom oboroni Ukrayni. Oficeriske seredovishe z rozumimnym spriyinalo yogo priznanenya.

Ne gauci часу, ja napisav rapport na im'ya Vasilia Durdinya, kiy na toj час vje stav zaistupnikom Golovi Verhovnoi Radi Ukrayni pslia obranija Leonida Makarovicha Krawchuka Prezidentom Ukrayni. U svoemu rapporti ja viklav usi obstavini moga perebuvannia v rozporjadjeni ministrira oboroni blyshe roku, dav cyolu politichnu oshinku i prosiv yogo pospriyati vireshcheniu moga novogo kadrovoi priznanenya.

A cheras tiжden pslia svoego priznanenya noviy ministr oboroni Ukrayni generall-polkovnik Vitalij Radetskij viklikav meni do sebe.

U priznaneniyi chas ja uviyosh do kabineetu ministrira.

V kabineeti ja pobachiv polkovnika Ivana Senya, kiy buv zaistupnikom generall-majora Oleksandra Igнатenka i vaid kadriv central'nogo aparatua Ministrstva oboroni.

Vitalij Radetskij bez zayvixi ceremonij, po-dlovolu, zaprononuv meni generall-skyi posadu – zaistupnika z naukovo rboti начальника Центрального научно-исследовательского института Вооруженных Сил Украины.

Zasnovnikom i perish nauchnyi spivrobitek.

Cherhoviy po iñitutu odrazu proviv meni do kabineetu начальника ЦНДІ. Ivan Fedorovich meni zustriv dobiti privitno, shvidko zibrat vsoih zaistupnikiv i v idrekomenudav meni. Potom viklikav начальника viddlu kadriv, передав yomu moe dokumenti i dav vkaživku gotuvati nakaz po iñitutu pro moe priznanenya i pro vystup u posadu.

(Продовження буде)

саками Odesskogo vijskovogo okrugu.

Take proходження vijskovoi sluzhby давало vci pidsatisty vvažati Vitalija Grigorovicha dostojnim kandidatom na posadu ministrira oboroni, tim blsche, що vijn distantsiuval'sya vdi usi politichnih partii i buv nезалежnym vdi budj-yaiko politychno kon'junkturno vplivu, na vdmunu vdi K. Mrozova.

Brechti-recht, dla zaspokoenya politichnih pristras-

**Генерал армii України
Радецький Віталій
Григорович**

тей u Verhovnii Radi pslia mайбутnimi prezidentskimi vborami prezident Leonid Makarovych Krawchuk zvažuetsya na zvlynenya generall-polkovniku Kostyantinu Mrozova z posadu ministrira oboroni Ukrayni.

Pochuvshi pro zvlynenya K. Mrozova z posadu, ja nastupnogo ж dnia zayshov do nynego i nagađav yomu pro te, zho potrivo vireshchiti moe kadrov priznanenya, oskilkiv ia vje blyshe roku ponewivarysya u rozporjadjeni ministrira, zho superchit chinnomu zakonodavstvu.

Kostyantin Petrovich rozbubivsya, bo, mabut, vje zaybav pro svoju kadrovu grodu zmiu, i počav telefonuvati swoemu zaistupniku – начальнiku Golovnogo upravlinnia kadriv Ministrstva oboroni generalu Igнатenku Olexandru Stepanovychu, namaganjavichis vypivriti svoju kadrovu pomilku.

Kostyantin Petrovich rozbubivsya, bo, mabut, vje zaybav pro svoju kadrovu grodu zmiu, i počav telefonuvati swoemu zaistupniku – начальнiku Golovnogo upravlinnia kadriv Ministrstva oboroni generalu Igнатenku Olexandru Stepanovychu, namaganjavichis vypivriti svoju kadrovu pomilku.

Koli general Igнатenko vayav sluhavku, Kostyantin Petrovich počav просити yogo ponoviti meni na posadu. Natomiast Olexander Stepanovych buv u veselomu gumoru

Igнатenko sam zmuszheniy buv vdpovidati u sudu za svoi sluzhbovi zlovjivannia ta korupciu.

Meni ж vdi z'ysuvannia vzaemmin i rozborku zvihok dvox ludiiv ne stalo leghe, хочa cei eplid zeskro zasviedchiv istinu ciu zim osobam, kiy obidva rapotom opiniliu u kerivnictvi Ministrstva oboroni Ukrayni i svoimi dijamis stvoriili dla Ukrayni blyshe problem, anjke peremog. Meni ж teper treba bulo dumati, ja diati z priznaneniem novogo ministrira oboroni.

Ne gauci часу, ja napisav rapport na im'ya Vasilia Durdinya, kiy na toj час vje stav zaistupnikom Golovi Verhovnoi Radi Ukrayni pslia obranija Leonida Makarovicha Krawchuka Prezidentom Ukrayni. U svoemu rapporti ja viklav usi obstavini moga perebuvannia v rozporjadjeni ministrira oboroni blyshe roku, дав cyolu politichnu oshinku i prosiv yogo pospriyati vireshcheniu moga novogo kadrovoi priznanenya.

Na duši v meni bulo moto-rosno vdi vscyo cinizmu situaciu, zho skalaša zmiu za ostanniy rik. Vse ja vseslo vikladalo duhe ne sprawedlivivo, ne po-oficeriske!

Faktichno ja vje buv perishm oficerom Zbrojnih Sill Ukrayni i odnim z ihnh zasnovnikiv, bosered moga naj-

blychego otocennia pslid chas napisanija, opriplodneniya ta realizacii Konceptii stvorenija Zbrojnih Sill Ukrayni i napisanija projektiv Zakoniv Ukrayni «Pro oboronu Ukrayni» i «Pro Zbrojny Sili Ukrayni», kiy stali osnovou dla stvorenija Zbrojnih Sill Ukrayni pravovim shlyaxom, okrim generall-leitenanta miličii Vasilia Durdinya, poruch zmiu ne bulo nidejchih oficerov, ni diuchih geniheraliv.

Bula liše grupa pfdgotimki z chisla oficerov zapasu – pensioneriv, kiyim vje ne zagrjavalo zvlynenya z armii u vypadku repressii proti meni z boku kolishnjoj vladu. Ce buli pfdpolkovnik zapasu Valentyn Pilipchuk, kapitan zapasu Vitalij Chichilo, starshii leitenant zapasu, istorik Sergij Ruduk.

A tih generali i oficeri, kio priyshov z priznaneniem generall-majora aviacii Kostyantina Mrozova ministrrom oboroni Ukrayni, voni priyshli na vje pfdgotovlene mische службовоj diyalnosti ministrira oboroni Ukrayni, a sam: dla zdysneniya finansovogo zabezpecheniya, dla cherguvannya v priymalni ministr, dla zdysneniya dlovodstva, dla pidboru novih kadriv do organizatsionnoi gruppi ministrira, dla vysvetleniya diyalnosti ministrira u zasobakh masovoy informaci tosto.

do procesu stvorenija naçionalnogo vijsko.

Tomya vyrivish zustritsya same z Vasilem Vasylivichem i rozpovsti yomu pro vse, zho zi myno stalo, i vruschiti yomu svij rapport z prohanym vyrivishiti питання pro moe ponovleniya v pravah i priznanenya na posadu u Ministrstvi oboroni Ukrayni.

Men i zvychajno, ja vje zvysk u vysluchavat yomu rapport i vysluchav meni, zho vse bude dobre.

Nevdovzi pslia moe zustritsi z Vasilem Durdinem, u zhovtni 1993 roku, generall-polkovnik Vitalij Rade茨kij buv priznacheny ministrrom oboroni Ukrayni. Oficeriske seredovishe z rozumimnym spriyinalo yogo priznanenya.

A cheras tiжden pslia svoego priznanenya noviy ministr oboroni Ukrayni generall-polkovnik Vitalij Radetskij viklikav meni do sebe.

U priznaneniyi chas ja uviyosh do kabineetu ministrira.

V kabineeti ja pobachiv polkovnika Ivana Senya, kiy buv zaistupnikom generall-majora Oleksandra Igнатenka i vaid kadriv central'nogo aparatua Ministrstva oboroni

У РОСІЇ ПОЖІНЧИВ З СОБОЮ ХЛОПЕЦЬ, ЯКОГО ЗАЦЬКУВАЛИ ЗА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ

У місті Жигулівськ Самарської області РФ покінчив з собою 18-річний Влад Колесников, який виступив проти анексії Криму. Юнак напередодні прийняв смертельну дозу ліків, пише Радіо «Свобода».

Ім'я Влада Колесникова стало широко відомо після його виступів на підтримку України у червні 2015 року, коли він прийшов на заняття у футбольці з українським прапором і написом «Повернути Крим!», а також вивісив у Подольську, де він навчався, антивоєнне гасло.

У місті Жигулівськ Самарської області наклав на себе руки мій друг, 18-річний Влад Колесников. Я листувалася з ним протягом декількох тижнів перед його смертю. Влад став широко відомим у червні 2015 року, після маленької виступу на підтримку України. Він вів популярний блог у Facebook, але його відрахували з технікумом, ним зацікавилися спецслужби, його зацькували родичі й однолітки. 25 грудня Влад Колесников вжив смертельну дозу ліків.

«Влад Колесников. Востаннє був 25 грудня о 13:36».

Мій Telegram зловісно мовчить. Останнє повідомлення від Влада надійшло 25 грудня, відразу після різдвяного обіду, коли мої діти шумно вибігли за двері на прогулянку:

Він не відповідав на мої дзвінки. Мої панічні повідомлення до нього теж не доходили, вони з того часу помічені як «непрочитані». Я з'язалася із однією людиною в Росії, яка, як мені здавалось, могла б допомогти. За кілька годин поліція підтвердила мої найгірші побоювання: Влада більше немає, він наклав на себе руки, вживши смертельну дозу ліків. Юнак, який протягом кількох тижнів був моїм щоденним онлайн-співрозмовником, тепер лежав мертвий на столі у якомусь Богом забутому російському морзі.

Його звали Владислав Павлович Колесников, йому було 18 років.

Я кілька разів до цього писала про його проблеми. Але коли я вкотре з'язалася з ним 2 грудня, його відповіді звучали як крики про допомогу. Він був у розpacії і прагнув розповісти мені про своє життя. Ми листувались у Telegram, часто по кілька разів на день. Здебільшого я просто читала. Влад попросив мене розповісти про нього, якщо з ним щось трапиться. Він хотів, щоб світ зізнав, що його переслідує, знає про насильство і про ізоляцію, які можуть підати в Росії будь-яку людину, якщо вона чимось відрізняється від інших. Це було його останнім передсмертним бажанням.

Що могло змусити розумного, освіченого, здорового 18-річного юнака накласти на себе руки? У сьогоднішній Росії відповідь така: велими небагато. Помія, що обрушила життя Влада Колесникова як

карковий будинок, здається зовсім рядовою, до абсурдності. Однак на тлі потоків вояжничої ненависті, що ллються сьогодні з екранів російських телевізорів, навіть дитячі жарти можуть обернутися смертю.

З червня 2015 року Влад з'явився у своєму технікумі в підмосковному Подольську у футбольці, на якій був зображеній прапор України і напис: «Повернути Крим!». За сучасних російських умов такий вчинок однозначно можна трактувати як небачену хоробрість. Влад не був ні українцем, ні політичним акти-

Після цього інциденту Влада було відраховано з технікуму. Ним зацікавилися спецслужби: поліцейські приходили і запитували, звідки він узяв футболку. Дід, прихильник Путіна, відправив його до батька у Жигулівськ.

В інтерв'ю Радіо «Свобода» Влад розповідав: «У військоматі я сказав, що не хочу служити і не хочу ти воювати проти своїх братів. У мене на телефоні записаний гімн України. І перед заходом я вирішив увімкнути гімн України, тому що російську армію я не підтримую взагалі і служити в ній вважаю ганьюбою. Ось так увімкнув гімн України і сказав: «Хlopці, я не піду воювати в російську армію».

Історія Влада стала широко відомою, про нього писали і російські, і західні ЗМІ. Він вів популярний блог і брав участь у низці опозиційних груп у Facebook. Однак у Жигулівську Влад не знайшов спільноти мови з родичами і скаржився на цькування з боку однолітків.

«Відносини з людьми просто жах — уже обіцяли побити, кидали в мене бруд і сніжки, постійні образи і штовхання ліктами в коридорах. Навіть один дав в обличчя (не сильно, на щастя). Мені не можна звертатися в поліцію (ті ще влітку дали зрозуміти, що допомагати мені не будуть і, цитую, «сам би тобі в морду дав за такі речі...»). У Жигулівську зі мною взагалі, що завгодно можуть зробити. Відчайдушно шукаю, куди можна виїхати», — писав він у листопаді.

25 грудня Влад Колесников прийняв смертельну дозу ліків. Поліція повідомила кореспонденту Радіо «Свобода», що врятувати його не вдалося.

цитувати фрази з його особистого щоденника. «Комсомольська правда» само собою була щаслива, отримавши можливість опублікувати таку статтю. Тоді Владу було ще 17 років, він був майже дитиною.

«Я навіть у страшному сні не міг подумати, що за шматок тканини, за прaporець і новини про нього — може запуститись така машина», — написав він мені пізніше.

Життя в Жигулівську розради Владу не принесло, а чутки про його гомосексуальність лише підливали масла у вогонь. Його нові однокласники звично били

країні є багато чого, гідного любові. Однак я не перестаю питати себе: що це за суспільство, в якому дітей нацьковують один на одного, а старші члени родини повертаються спиною до власних нащадків?

А сьогодні слідчі намагаються подати смерть Влада Колесникова як випадковість, викликану передозуванням алкоголю та наркотиків! Йому не дозволяють зберегти гідність навіть у смерті...

Одна знаю, що він вживав ліки. Знаю, що Влад і його друг, якого силовою помістили у психіатричну лікарню більш ніж на місяць, після того, як він допомагав Владу в його проукраїнській акції, думали на класти на себе руки.

Але Влад потроху перевставав вірити в цей прблиск надії. Він втомився. Йому здавалось, що світ обрушився на нього і виходя назовні вже немає:

«Я вам вірю і довірю. Але... я не вірю в диво», — написав він мені за кілька днів до смерті.

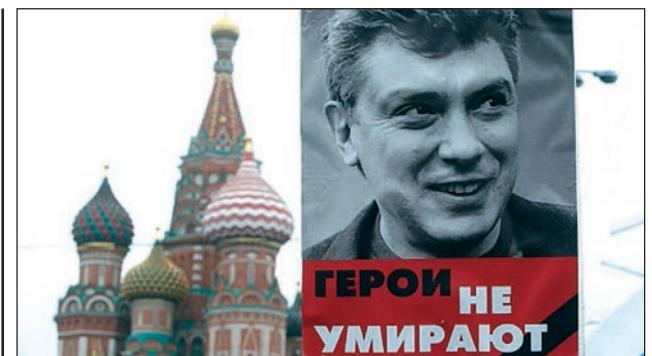
Я зробила все, що було в моїх силах, щоб допомогти Владу, але я зазнала поразки. Нам не вдалось його врятувати. Влад був чарівним юнаком, розумним, хоробрим, допитливим. І, незважаючи на суворі випробування, які випали на його долю, дуже турботливим.

За день до своєї смерті він побажав моїй родині щасливого Різдва. І навіть додав смайлік...

Клер БІГГ

Влад Колесников у футбольці з українським прапором

СПРАВА НЄМЦОВА: СЛІДЧИЙ КОМІТЕТ ОФІЦІЙНО НАЗВАВ ЗАМОВНИКА

Слідчий комітет РФ назвав замовника вбивства Бориса Нємцова і зирається пред'явити звинуваченню в остаточній редакції п'ятью виконавцям злочину. Про це заявив керівник управління з розслідування особливо важливих справ СК РФ Володимир Маркін.

«Сьогодні в рамках розслідування слідчі мають намір пред'явити обвинувачення в остаточній редакції Зауру Даадаєву, Анзору і Шадіду Губашевим, Темірлану Ескерханову і Хамзату Бахаєву у сконені вбивства за наймом у складі організованої групи та в незаконному придбанні, перевезенні та зберіганні вогнепальної зброї (пп. «ж, з» ч. 2 ст. 105 КК РФ і ч. 3 ст. 222 КК РФ)», — сказав Маркін.

Він додав, що кримінальне переслідування ще одного співучасника — Беслана Шаванова — в листопаді 2015 року припинено у звязку з його смертю при самопідірві під час затримання у Грозному.

Крім того, щодо «замовника та організатора» сконені злочинів Руслана Мухудінова, який перебуває з листопада 2015 року в міжнародному розшуку, «а також інших невстановлених осіб» планується видлення кримінальної справи в окреме провадження і його подальше розслідування.

ТИМ ЧАСОМ...

«У НЬОГО НЕ БУЛО НІ МОТИВІВ, НІ ГРОШЕЙ...»

Адвокат СІМ'Ї Нємцова — ПРО «ЗАМОВНИКА» ВБІВСТВА ЗА ВЕРСІЮ СК РФ Адвокат родини вбитого російського опозиціонера Бориса Нємцова не згоден з оголошенням Слідкомом РФ замовником злочину. У Руслана Мухудінова, якого СК РФ назвав замовником і організатором вбивства Бориса Нємцова, не було особистих мотивів для сконення злочину. Представник сім'ї опозиціонера Вадим Прохоров не згоден із цією заявою слідчого комітету Росії і має намір відповідним чином реагувати, коли отримає необхідні документи.

«Мухудінов є одним з організаторів, причому найвищої ланки. Він був водієм Руслана Геремеєва, у нього немає ні особистих мотивів, ні грошей для організації вбивства. Назвати водія замовником — те ж саме, що назвати ним стрілочника», — цитують Прохорова «РИА Новости».

Прохоров раніше заявляв, що наполягає, щоб обвинувачення пред'явили й іншому офіцеру «Північі» Руслану Геремеєву, місцезнаходження якого слідством не встановлено.

Як повідомляється, після смерті Бориса Нємцова стало відомо: він працював над доповіддю про те, що на сході України на боці терористів воюють російські війська.

Слідство дійшло висновку, що вбивство опозиційного російського політика ніяк не пов'язане з його політичною діяльністю.

Руслан Мухудінов був особистим водієм командира роти «Північі» Руслана Геремеєва. Передбачуваний виконавець вбивства політика — Заур Даадаєв — у своїх свідченнях заявляє, що злочин було скосено на прохання якогось Русіка. СК РФ однозначно ідентифікував Русіка як Руслана Мухудінова. Після цього він був оголошений в оперативний розшук, але знайти його так і не вдалося.

УНІАН

25 квітня 2016 року виповниться 105 років з дня народження нашої знаменитої землячки, Майстрині-вишивальниці, Героя України, незабутньої Віри Сергіївни Роїк. «Кримська світлиця» в пам'ять про цю видатну жінку розпочинає публікацію матеріалів, присвячених її творчості і життєвому шляху. Ми звертаємося до читачів з проханням і пропозицією: надсилайте на нашу електронну адресу свої статті, спогади, вірші, присвячені Віри Сергіївні.

КОЗАЦЬКА ВДАЧА

Не вдалося мені ніколи побачити, як Віра Роїк вишивала. Бачив лише, як мовиться, її готову продукцію: численні, надзвичайно вищукані вишивані твори на виставках. Уявляюся малювали цю маленьку, просто мініатюрну сиву бабусю, як неспішно орудує вона голкою. Навколо все розкладено за порядком: заполоч найкращого гатунку різноманітних кольорів, голки також дуже різні, просто таки артистичні руки, які бувають у піаністок чи балерин. Може, насправді все воно було не так, бо я ніколи не бачив Віру Сергіївну за її святій святіх — за роботою, яка принесла їй всеукраїнські і навіть світову славу. Тут, у спогадах, я не хочу робити аналіз чи оцінювати її творчість, хоч, здавалося б, моя професія якраз до цього зобов'язує.

Набагато більше Віра Роїк цікавила і продовжувала цікавити мене як людина, свого роду феномен оповідачки з чудовою пам'яттю. Півроку вона не дожила до свого сторіччя, але мені інколи здається, що вона знала особисто все, що відбувалося на її рідній Полтавщині більш як за сто років! Вона прийшла на початку 1970-х років у наш Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії в Києві — і одразу завоювала симпатію буквально всього відділу образотворчого мистецтва. Ми відірвалися від роботи за своїми письмовими столами і слухали її, мов народну оповідачку з повісті Марка Вовчка «Козачка». Точні дати з днями і роками; топоніми сіл, міст, річок — навіть тих, що були змінені у колишньому Союзі; але Віра Сергіївна пам'ятала їхні давні назви, — що за дивовижна пам'ять! Хтось із наших старших співробітників не втримався і сказав у середині її спогадів:

— Вам би письменницею бути, а не вишивальницею!

— Я і є письменниця, — не розгубилася Віра Сергіївна. — Тільки «пишу» своє життя і життя України голкою у своїх вишиваних творах!

Відтоді ми, академічні мистецтвознавці, закохалися у Віру Роїк, писали про кожну виставку її робіт, які вона часто привозила з Криму в столицю. В Україні багато талановитих вишивальниць, але таких оригінальних і неповторних вдач, як у майстрині Роїк, не знали навіть вузькі дослідники народної і професійної вишивки.

Віра Роїк мала великий характер. Він не терпів неправди і не йшов на компроміси. З великою точністю, і то швидко, ця жінка вітінавала, хто є хто. Я не раз дивувався, як мені, щоб узнати людину з нашого мистецтвознавчого кола, потрібні були місяці, а то й роки спілкування. А Віра Роїк з великою точністю вітінавала людей науки, хто на що здатен, які в кого наміри. Я думаю, що це в ній промовляє не тільки життєвий досвід, а й особлива вдача жінки з тонким психологічним чуттям. Наприклад, вона категорично не хотіла, щоб певні особи — критики чи мистецтвознавці — писали про її творчість, огляди її ви-

ставок. З першого погляду, можна було б це трактувати, як вередливість знаної майстрині з всенациональною славою, що отримала від влади найвище звання Героїні України. Та насправді Віра Роїк найменше передимала людською славою і своїми гучними титулами. Вона була прямолінійною козацькою вдачі, характеру справжньої полтавки, тому хотіла мати справу з тими людьми, яких вона поважала й яким вірила.

За понад тридцять років нашого знайомства я отримав від Віри Сергіївни з Криму десятки листів. Вони акуратно надсилали каталоги своїх виставок в Україні і за кордоном. Вона була однією з найобдарованіших знавців національних орнаментів українського народу і класичних орнаментів цивілізованих країн Ходу, включаючи античну Грецію. Я переконався в цьому в розмовах з нею під час її приїзду в Київ на виставки або на якісь імпрези. Мене не раз дивував її син Вадим, який завжди супроводжував матір у її мистецьких виставкових мандрівках. Завдяки опіці сина та його родини Віра Роїк навіть у роки похилого віку могла займатися у礼拜ленем мистецтвом вишивки. Для нього потрібні не лише артистичні руки, а й чіпкий, гострий, точний зір. Він у неї був добрий. Я ніколи не бачив її в окулярах, навіть після 90 років життя.

Віра Роїнагадує мені наших славних українських жінок минулого, які зробили славу Україні своїм материнством, талантом, характером. Якби Віра Сергіївна не мала козацького твердого характеру, то її творча праця була б іншою. Я спостерігав за композиціями орнаментів сотень її вишивок. Вони якісь дуже певні, тверді, ясно окреслені; в кольорах чітко розмежовані. Кожна петелька на своєму місці. І в цій категоричності її праць я завжди вгадував її характер з його визначеністю, чіткими рішеннями та однозначними оцінками.

Мало хто з жінок, розмовляючи на побутовому рівні російською мовою, виявляв такий полум'яний український патріотизм, як Віра Роїк. Вона не раз мене дивувала тим, як відгукувалася на московські «наїзи» на все українське, — як у період Союзу, так і після 1991 року. Часто її оцінки і рекомендації здавалися мені радикальними. Я й якось про це сказав. «Не думайте, що кримські українці дадуть собі на вуха навісіти лапшу, — категорично відчеканила Віра Сергіївна. — Нас там мало, але ми в тільняшках, і ми — козаки. А козацькому роду нема переводу!». Ось так. Її мрія збулася. Крім однієї: вона дуже хотіла відзначити свою сторічку від дня народження у квітні 2011 року. Але її оригінальний талант замовив назавжди на півроку раніше.

Дмитро СТЕПОВИК,
доктор мистецтвознавства,
професор, академік Академії наук
Вищої школи України

(З книги спогадів про Віру Роїк
«Світ у долонях»)

ЗАПРОШУЮТЬ КЕРЧЕНСЬКІ «ВІКНА»

У Керчі в художній галереї «Вікна» відбулося відкриття виставки робіт відомого митця, викладача Керченської школи мистецтв ім. Романа Сердюка, члена спілок митців України та Росії, учасника різних вітчизняних і міжнародних виставок Василя Хімія. Для глядача презентовано 15 робіт у жанрі абстракції. Картини створювалися протягом останніх двох років.

За словами митця, це навіть не виставка, а скоріше, різдвяні зустрічі. Василь Антонович зауважив, що цією подією він хотів би покласти початок подорожам до майстерні, під час яких керчани обмінюються з своїми працями й велі обговорення.

Виставка триватиме до 10 січня у будівлі торговельного центру «Мегацентр» на третьому поверсі. Вхід вільний. Наступний подібний захід планується на весну.

Василь Хімій народився на Івано-Франківщині. Навчався у Долинській художній школі. У 1978 році закінчив мистецько-графічний факультет Одеського педінституту. З 1980 року мешкає у Керчі. З 2004 року бере активну участь у

міських, обласних і республіканських виставках.

Одеська школа сучасного абстрактного живопису спричинила величезний вплив на формування поглядів митця, а відівдання підпільніх виставок одеських авангардистів, творчість улюблених митців (Ван Гога, Сезана, Міро) достаточно сформували своє відчуття світу — через пластику руху, який автор передає точкою, лінією, кольором. Тяжіння до абстрактного живопису зумовлене пошуком свободи у формі та змісті композиції.

У творчості Василя Хімія важливою темою став пейзаж: автор не любить парадних мотивів, його пейзажі дуже прості й душевні, митець створює реалістичні образи природи, пройняті ліричним почуттям. Кольорова палітра його пейзажів є виразною у своєму звучанні і дуже тонкою за поєднанням кольорових плям. У південних пейзажах відчувається щільність розжареного повітря, марево, яке приглушує кольори, а пейзажі Прикарпаття — цілковита протилежність: прозоре, свіже гірське повітря до датково надає яскравості кольоровій палітри.

Щастя для митця — бачити, відчувати й розуміти поезію навколоши-

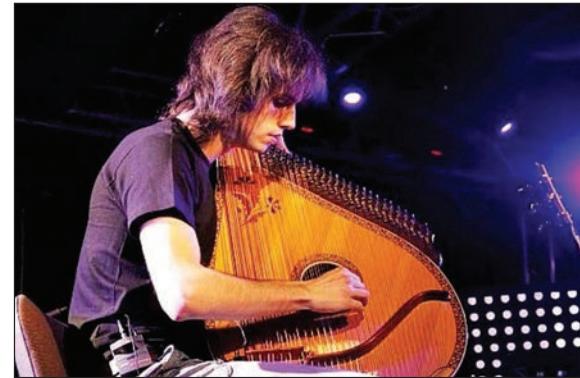
нього світу. Щастя — коли вдається свої хвилювання й переживання перенести на полотно. І ще більше щастя — коли ці переживання й почуття знаходять відгук у душі глядача.

У ЯЛТІ ПРОЙДЕ ФЕСТИВАЛЬ КОЛЯДОК

16 січня в Ялті відбудеться фестиваль колядок «У Домі Марії», який традиційно проводиться щороку за підтримки місцевої римо-католицької громади та товариства поляків «Odrodzenie».

До участі у фестивалі запрошуються парафіяльні громади, національні товариства й автономії, громадські організації, а також солісти, ансамблі, хори, капели народно-співочого жанру, що виконують різдвяні піснеспіви. Вік учасників не обмежений. Також оголошуються конкурси різдвяних Вертепів та малюнків на тему Різдва Христового.

Перед фестивалем о 10-й годині за місцевим часом відбудеться урочиста літургія; об 11-й — відкриття фестивалю, виступи дитячих колективів, вручення дипломів; о 13-й — виступи дорослих колективів, урочисте закриття фестивалю, вручення дипломів.

ніший принцип джазового стилю. У творі «Джаз дикого заходу» я одночасно граю бас і вдаряю по корпусу, але роблю це швидко і ритмічно. Виходить практично ритм-секція.

А нещодавно бандурист записав кавер-версію відомої в усьому світі різдвяної мелодії «Дзвеніні, дзвіночки» (Jingle Bells). Відео музикант презентував на своїй сторінці Facebook, а це виклав його 10 грудня у мережевому YouTube. «Уявляю новий кавер-кліп! Приємного перегляду! Додай його собі на стіну і ваші Новорічні та Різдвяні свята будуть неповторними», — прокоментував відео Георгій Матвеєв.

А нішний принцип джазового стилю. У творі «Джаз дикого заходу» я одночасно граю бас і вдаряю по корпусу, але роблю це швидко і ритмічно. Виходить практично ритм-секція.

А нішний принцип джазового стилю. У творі «Джаз дикого заходу» я одночасно граю бас і вдаряю по корпусу, але роблю це швидко і ритмічно. Виходить практично ритм-секція.

А нішний принцип джазового стилю. У творі «Джаз дикого заходу» я одночасно граю бас і вдаряю по корпусу, але роблю це швидко і ритмічно. Виходить практично ритм-секція.

А нішний принцип джазового стилю. У творі «Джаз дикого заходу» я одночасно граю бас і вдаряю по корпусу, але роблю це швидко і ритмічно. Виходить практично ритм-секція.

А нішний принцип джазового стилю. У творі «Джаз дикого заходу» я одночасно граю бас і вдаряю по корпусу, але роблю це швидко і ритмічно. Виходить практично ритм-секція.

«КРОЛИКАМ» — БОЙКОТ!

У новорічній передачі на державному російському телеканалі «Россия-1» дует «Кролики» у складі народних артистів України Володимира Данильця і Володимира Моїсеєнка та українка Наталія Корольова виконали критичну щодо України пісню про Одесу. Зокрема, в ній звукали такі висловлювання, як «Сейчас в Одессу прошел через Рим», «Может, нам ответят всем, ребята, как принял вопрос — кому, зачем все это было надо...».

Найбільше цей виступ ображив одеситів. Від їхнього імені активіст Евромайдану Марк Гордієнко написав на своїй сторінці в Facebook: «Данильч і Моїсеєнко, два «кролики», тепер вам не можна в Одесу. Небезпечно, і може бути боляче. Співаю тепер анти-українські пісні в Раши. Слави Паніна вам захотілося... Буде». Уже зірвано кілька раніше

запланованих виступів цього дуetu в Україні. Сказали засій артистам-україnofобам і жителі Трускавця, де вони мали виступати 4 січня цього року. Про це пише на своїй сторінці в Facebook активіст Андрій Юсов. «Кролики — це не лише цінне хутро, а й... два старих і дурних жадібних паяци. Тільки-но на путінському новорічному вогнишку, що на російському ТБ, мало-

російські кролики в пісенній формі жалілися на київську хунту, і вже 4 січня вони йдуть з концертом у славне бандерівське курортне містечко — Трускавець! Може, Данильч і Моїсеєнко вважають, що в галицькому Трускавці немає російського телебачення? Правильно, але є ж Інтернет! — пише активіст. «Заради безпеки концерт скасовується...» — додає А. Юсов.

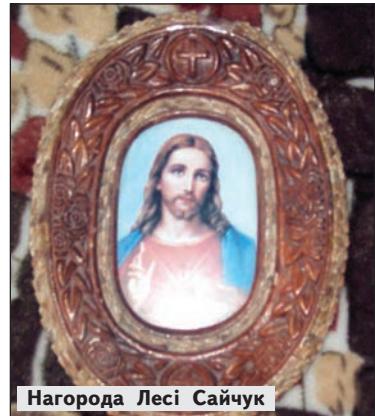
Та ще задовго до нинішнього виступу «Кроликів» на каналі «Россия» чимало українців бойкотували концерти цих україненависників. Так, у Житомирі міська організація ВО «Свобода» не дозволила «братах Кроликам

«МИ — ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!»

На заклик «Кримської світлиці» відродити літературний конкурс «Ми — діти твої, Україно!» на всеукраїнському рівні і присвоїти йому ім'я поета — Данила Кононенка першою відгукнулась Олена Сайчук, колишня учасниця конкурсу, випускниця сімферопольської Української гімназії. Олена на даний момент проживає в Харкові, і хоч минуло вже 16 років з того часу, як учениця 11-го класу стала кращою в номінації «Публіцистика», вважає, що літературний конкурс «Ми — діти твої, Україно!» має жити далі, а ідея надати конкурсу ім'я Данила Кононенка, його незмінного голови журі, заслуговує на втілення. Адже це шана та пам'ять, на них заслуговує кожен видатний поет і письменник, які захищали рідну мову від чужої культурної експансії. А Данило Андрійович саме той випадок — і про це слід знати наступним поколінням, вважає Олена Сайчук.

Третій літературний конкурс відбувся в 2000 році. Номінація «Публіцистика» в умовах конкурсу з'явилася вперше, і члени журі, чесно кажучи, не були впевнені, що кримські школярі відгукнуться на неї. Та на диво саме на цю номінацію того року надійшло найбільше конкурсних робіт. Прочитавши роботу Олени Сайчук, голова журі Данило Кононенко сказав, що ця дівчинка має гострий розум і шире українське серце, і як авторка, безперечно, обдарована і серйозна. Її твір «Ми вже як тіні на своїй землі» (за рядком поезії Ліни Костенко) — то свильовані, емоційно наснажені роздуми молодої людини про Батьківщину, про рідну мову, про місце ровесників у розбудові

Нагорода Лесі Сайчук

«З Данилом Андрійовичем пов'язано стільки різних пам'ятних та особистих спогадів, що не знаю, з чого починати. Адже ми були колегами. Навіть не так... Він був набагато старшою від мене людиною, яка вихопила дівчинку-школярку з натовпу здібних та молодих. Запропонувала фах, справжнє робоче місце, наче дорослі, а з часом подарувала найголовніше — безцінну віру в себе як у творчу одиницю соціуму.

Один момент згадую дуже добре — наше знайомство. Я тоді пройшла за першим своїм літературним конкурсом «Ми — діти твої, Україно!», але не посіла жодне місце з перших трьох. Однак була відзначена захочувальним призом. Церемонія нагородження юних поетів та прозаїків з усіх шкіл півострова відбувалася в ефірі телеканалу тоді ще ДТРК «Крим». На ньому я працюватиму згодом, а поки що з подивом та захватом я роздивлялася все навкруги — знімальний павільйон, операторів, ведучого та автора програми Олександра Польченка. Коли урочисте дійство вже було позаду, завершився ефір, у руках я тримала нагороду — засклений святий образ Христа у рамці з черепашок (він і досі зі мною, після анексії — це була перша річ, яку подруга надіслала мені з Криму на материк), стос чудових книжок українських авторів, серед яких була фантастика Олесі Бердника та, до речі, збірка віршів Данила Андрійовича Кононенка з авторським підписом. А ще — конверт з грошима, моїми першими, заробленими творчою працею грошами.

Минуло два роки, і на третій рік існування конкурсу я такі посіла перше місце у жанрі «Публіцистика», написавши за темою своїх роздумів про Україну. Ось тоді Данило Андрійович почав мене підганяти: «Пиши, пиши, ти мусиш писати щось, окрім журналістики! Пиши своє — з тебе вийде письменник!». А потім подумав і сказав: «Приходь до нас у газету, нам потрібна така, як ти, дівчина». Щось було у тих словах особливе. Не тому, що я це вигадала, а насправді.

Далі Олена згадує, як прийшла додому, як сповістила батьків, що буде працювати в «Кримській світлиці» поряд із самим Данилом Кононенком. «Ми працювали пліч-о-пліч у редакції «KC». Він приходив завжди пізніше всіх, приблизно до десятій години. Метро було дозволено все! В обідній час Данило Андрійович заварював у маленько-маленькому керамічному чайнику трав'я-

2000 рік. Леся Сайчук (третя праворуч) поруч з Д. А. Кононенком

незалежної України. Ця робота і стала найкращою у 2000 році в номінації «Публіцистика». До своєї перемоги Олена йшла три роки, починаючи з першого конкурсу. Ось як сьогодні Олена Сайчук згадує про Данила Андрійовича Кононенка та про літературний конкурс школярів Криму під девізом: «Ми — діти твої, Україно!» у листі, який нещодавно надійшов на адресу «Кримської світлиці»:

незвідомленість була через власну юність. А ще, коли перебуваєш довго поряд з великим, не одразу можеш розглядіти в ньому справжню велич. Хіба я думала тоді, що мене вчить працювати сам Данило Кононенко!

Ще він був веселим, незважаючи на постійну заклопотаність та величезний обсяг роботи. Він був на чоботі солідним за складом чоловіком, але любив посміятися, радів життя, наче юнак. А як він напрочуд весело посміхався у вуса! Богники запалили так і танцювали в розумних близкучих очах!. Я пам'ятаю його таким, таким він називав більшого.

Так, я ще пам'ятаю його молодим чоловіком — чорнобривим, із серйозним поглядом вугільно-чорних очей. То була людина, яка працювала, наче бджола, — не можу знайти іншого вдалого порівняння, бо-

зіткнулися для мене.

Ми любили його всі. Не знаю, чи можливо це передати буквально словами? Не було жодної людини у редакції, хто б дозволив собі навіть зіткнути в його бік докором або

зіткнути. Дуже шкоду, що не зайдла до нього попрощатися перед від'їздом з Криму.

Сьогодні мешкаю у Харкові кримською переселеною. Ростуть мої діти. Маргаритка мріє про письменництво. У неї вже є своя аудиторія прихильників. Вона пише дуже прикольні фанфікі на одному з сайтів у мережі. Я нею пишаюся: в 12 роках писати великі фанфікі та збирати чимало лайків, схвальних рецензій від читачів — це щось таке вагоме. Її батько — знаний у Москві кримський письменник-фантаст Максим Хорсун, тому дитина із такими батьками іншого шляху, як письменництво, просто не має. Але сподіваюся, що, на відміну від батька, писатиме вона українською або

приймінні про українське та як українська письменниця. Олег зовсім малий, наступного осені піде

А тепер, мабуть, було б логічно згадати, що за твір написала учениця 11-го класу сімферопольської Української гімназії у 2000 році, за який отримала не тільки перше місце в конкурсі, але й особливу увагу Данила Кононенка та першу свою роботу в газеті «Кримська світлиця».

«МИ ВЖЕ ЯК ТІНІ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ»

«Українці мої!
Пробудіться,
не будьте байдужі:
Ваша доля така ж бо
У ваших руках!»

Данило Кононенко

Я — українка, одна з молодих, років мені стільки, як ранні весні, і я люблю свою країну. Люблю і любитиму, доки вистачить снаги битися моєму серцю.

Люблю і пишаюсь тим, що мій народ ніколи не приходив у чужі землі зі зброяю, із злочинною жагою завойовників, щоб плюндрувати, принижувати і знищувати інших. Це дає мені право легко і з гордістю, з чистою совістю дивитися в очі тим, хто живе на моїй батьківщині і наслідується нехтуванням українською мовою, зневажати її, вважаючи, що вона є другосортною. І, вже мимоволі, я зухвало внутрішньо виступаю, коли вони йдуть мені навстріч, і я, тамуючи несамовите почуття глибокої, гіркої образи, старанно ховаю цей біль у смутну задуму очей, у безкрай гіркоти, і чекаю, коли він вщухне, аби не занапастити душу.

Наша земля — це рідкісна країна, якій пощастило бути благословеною Богом, але ми цього не цінуємо. Ми — це молоді українці, нове покоління ХХ століття. Ми не ціnuємо того, по якій землі ходимо: що з того, що славновідомий родючий український чорнозем вщерть напоєний кров'ю борців за нашу незалежність (а вони були такі юні...). Що з того, що наші пращури в часи неволі, коли мову нації штучно зробили «другосортною», «мужицькою», не цуралися її, бо вона — рідна! Вони віддали своє життя за цю землю, коли боролися за свою національну гідність. Що з того, що така ціна нашій теперішній байдужості? Наше покоління вибирає «пепсі!» Нас так навчили американські хлопці й дівчата, веселі й завзяті, з посмішкою на двадцять п'ять центів з блакитного екрана. Нас так проводжують вчити.

Милі ровесники мої, знайомі і незнайомі, скажіть мені відверто, ви Україну любите?

Знаю, що багато хто відповість бездоганно, — виваженим і нещирим «так», при цьому голос буде немилосердно поміркованим, та хтось обізветься, достуто копіюючи своїх батьків: «А за що її, вибачте, любити?». Цікаво, а ви колись помічали, які у вас очі? Миршаві, бездійні такі очіська безіменні... Що ж це сталося з очима майбутнього України? Найстрашніше, що вони не були безіменними від народження, іх та-кими зробили. Занадто часто порожні, випалені іноземною культурою, зомбовані, тепер вони належать нашій сучасній молоді.

(Закінчення на 13-й стор.)

МИ ЛЮБИЛИ ЙОГО ВСІ...

дай воно банальне, але правдиве: Данило Андрійович робив дитячий додаток «Джерельце», писав статті для розділів культури у «KC», він контактував з багатьма школярами та водночас займався літературною працею — перекладав, писав вірші, публіцистику...

насмішкою, а не те щоб плітками!.. Ніхто та ніколи не дозволяв зневажливого тону чи критики на його адресу. Данило Андрійович був беззастережним авторитетом та могутнім стовпом, на якому трималося прозоре, кришталеве небо «світличан»... Мине чимало часу, коли я зрозумію, що більше такого колективу і такої дружньої любові та поваги, яка існувала тоді (та, напевно, існує й зараз) у редакції «KC», ще не зустріну за все життя у колах журналістики. Як і те, що працювали та любили, захищали рідне слово мене навчила дивовижна людина, глиба української сучасної літератури в Криму — Данило Андрійович Кононенко.

Наближається річниця з дня смерті поета, публіциста, журналіста, літературного діяча Д. А. Кононенка — для когось це сухі слова з Вікіпедії, а для мене — нагадування про велику особисту втрату, в яку ще досі не можу повіріти. Досі мені хочеться бігти до редакції «KC» — на чай до Данила Андрійовича... Бачу подумки, як він встає з-за столу, розводить радісно руки, знімаючи окуляри: «Леся прийшла!». Такий я мала псевдонім у «KC» — Леся Сайчук або Гелена Синицька — так і лишилася для «світличан», для Данила Андрійовича Лесею. А він був та є частиною моєї юності, дуже важливою, світлом, моїм додатком у житті, який задав не тільки напрямок, а й поставив на професійний шлях. У певному сенсі він — мій вчитель. І досі ці напутні слова: «Пиши, голубко! Ти мусиш писати!» — стукають, стукають щодня, вистукаючи на мапі життя правильний маршрут для мене. Коли дивлюся на світлину Данила Андрійовича, ловлю себе на думці, що хочу ще раз побачити цю усмішку, почуття, які він римує жартома ім'я колеги з явищем погоди тощо...

Побачити, як задумливо перебирає папери, яде кудись робочим коридором, замислено дивиться у вікно. Він був невеликого зросту — але великою Людиною, для якої чужий душевний біль не був чужим — і за це, я думаю, йому вдячні всі, хто мав щастя знати Данила Андрійовича. І, слава Богу, що я в числі

дитсадок, тому маю поки материнські, хатні клопоти і ніде не працюю. Попереду, напевно, робота на харківських телеканалах. Куди саме віддам свою трудову книжку, яку колись отримала у «KC», ще не знаю. Все вирішує час та зигзаги долі, мабуть. Останнє, що робилося з хистом за цей минулі рік, була повість. Вона має називу «Троїянська площа» та саме зараз бере участь у нинішньому «Гранослові». Результати конкурсу поки що мені невідомі. Але знаю, що мое прийдешнє буде пов'язане з працею над словом, над думками, з творчою працею загалом. Мрію про свої книжки, дуже вірю, що мрія обов'язкова, завжди збувається, бо це неодноразово доводило мені життя.

Закінчилася свій лист Олена, а потім дописала ще: «Данило Андрійович був для мене дуже дорогою людиною, душою «Світлиці». З жахом розумію, що його стіл там пустий — і просто ком у горлі... До сліз. Крає душу. Але якось пересилила себе й написала. Тепер сиджу і плачу — це неможливо витримати. Ну чому я не зайдла до нового попрошатися перед від'їздом з Криму? Таке воно життя жорстоке. А літературний конкурс «Ми — діти твої, Україно!» з іменем Данила Кононенка треба відновити, обов'язково!»

А підписалася під цим листом Олена так, як її називав Данило Андрійович, — Леся САЙЧУК

Олена Сайчук з дітками

Ми — спадкоємці спадків
роздрабованих.
Ми — власники
сплюндованих святинь.
Ми вже як тіні
на своїй землі.
Хто зрозуміє
нашу ностальгію?

(Ліна Костенко)

Страшно звучить? Страшно. Трагічно? Трагічно. Не треба лякатись правди. Як сказав один кіногерой з відомого фільму, давайте триматися як дорослі люди. І в трагічних кінцях є своя велич: вони примушують замислитися тих, хто залишився в живих.

Так за що любити Україну?

Не треба її любити за «Таврійські ігри» або за студію «+1», не треба її любити за розмайття цікавих телепередач на каналі «Інтер», не треба її любити за ринки турецького модного одягу та італійського взуття, чи за музичний фестиваль «Червона рута», чи за появу сучасних престижних нічних клубів. Авеж, все це поліпшило наше молоде життя за десять років незалежності, але не треба її любити за це — НЕ ТРЕБА! Полюбіть її за те, за що любите ви свою рідну маму, матусю... Беззастережно. Самовіддано. Безкоштовно. За все. За все, що було, і за все, що буде. За те, що рідна, близька, відверта — Наша, нарешті. Любіть її за ту ціну, яку за неї було заплачено, щоб ми стали, врешті-решт, господарями на своїй землі — без війни, без кровопролиття, чистими...

Нам так легко дісталась ця незалежність, яка давно марилася десятками поколінь наших попередників, вимріяна, і танула в тих мріях, в їхніх смертях, а ми не цінуємо її. Можна знайти безліч виправдовувань перед самим собою, та вони залишаються тільки виправдовуваннями. Дійсно, ми не винні в тому, що наш український менталітет, який і без того покалічений радянськими догмами у відомі часи, м'яко, по-інтелігентному підмінюють зовсім чужим, не притаманним нашему народові. І цим зайнятій майже весь «український» телевізійний інформаційний простір, немовля українського музичного шоу-бізнесу, навіть культура... Істинне українське в крайньому занепаді.

*Як слова страхітливі —
дволікість,
дворушництво,
двозначність,
двоєдущність!
Двомовість —
як роздвоєне жало.
Віки духовної руйнації.
Змія вжалила серце нації.*

(Ліна Костенко)

Але саме ми, молодь, винні у сприянні розвитку на нашій, святій, рідній українській землі чужої культури, котрою і так перенасичена преса, музика, життя. Настав час, коли Україна потребує рішучості, завзятості і любові від молодих, юних орлів. Бо плин часу, на жаль, не можна зупинити: якщо ми нічого не зробимо зараз, то потім вже буде пізно... Адже ми, майбуття України, танцюючи під російські та американські мелодії, насправді, танцюємо над прірвою і маємо чудову нагоду зірватися донизу: загубити, якщо не офіційну не-

Ще задовго до конкурсу... Початок 90-х, Сонячнодолинська середня школа біля Судака, зустріч з кримськими письменниками, український рушник на пам'ять Данилу Кононенку (Фото з архіву «КС»)

залежність, то економічну. На нашій совіті здійснення заповіту, який залишила нам Олена Теліга:

...Не бійся днів,
заплутаних вузлом,
Ночей безсонних,
очманілих ранок.
Хай ріже час лице —
добром і злом!
Хай палять серце —
найдрібніші ранки!
Ти в тіні не йди.
Тривай в пекучій грі.
В сліпуче сяйво —
не лякайсь дивиться —
Лише по спеці
гряне жданій грім
Із хмар сковзне
багнетом — блискавиця.

Мене мучать сумніви, що я у своїх поглядах одиночка, що більше ніхто з моїх ровесників не поділяє моїх думок, не переїмається моїм болем. Невже настільки звабливим виглядає іноземний стиль життя, світогляд, що за них ладні розігнані свою українську культуру? Невже дарма щирозолті дзвіниці наших церков дзвонять у дзвони щоранку, і хтось відмовлює за нас наша національна відродження світ молитвами? І ніхто не замислюється, як по-блузінські звучить фраза, яку так часто люблять повторювати: «Ми виконали заповіт Великого Кобзаря, наша ненька-Україна стала незалежною...»? Неможливо придумати чогось ганебнішого задля світлої пам'яті Тараса Григоровича. Словя Ліни Костенко ще й досі актуальні, як це не прикро:

Я вам цей борг
ніколи не залишу.
Ви й так уже, як прокляті,
в боргах.
Віддайте мені дощ.
Віддайте мені тишу.
Віддайте мені ліс
і річечку в лугах.
Віддайте мені сад
і зірку вечорову.
І в полі сіяча,
і вдячну щедрість нив.
Віддайте мені все.
Віддайте мені мову,
Якою мій народ
мене благословив.

Я не вірю в те, що моїх ровесників зовсім не бентежить доля своїх сучасників, тих, хто молився і загинув за Україну у ХХ столітті: Олена Теліга, Олег Ольжич, Василь Стус, студенти, які

полягли під Крутами, тисячі вояків УПА... безперервний список мертвих героїв, їх відділяє від нас відстань тільки в кілька десятків років. Страшно уявити собі, що в нелюдських, жорстоких тортурах було замучено, зачіковано найкращий цвіт української нації, найвідвідайшуніших, найсміливіших, національно свідомих людей з полум'яним серцем та з відвертими, живими очима.

Не віро!
Ми є. Були. І будем ми!
Й Вітчизна наша з нами.

(Іван Багряний)
Олена САЙЧУК,
випускниця сімферопольської
Української гімназії. Для третього літературного конкурсу
школярів Криму «Ми — діти твої, Україно!», 2000 рік

* * *

Минуло 16 років відтоді, як Олена Сайчук писала цю роботу. Перечитав і звернув увагу на те, що найбільше хвилювало ученицю сімферопольської Української гімназії: «Мене мучать сумніви, що я у своїх поглядах одиночка, що більше ніхто з моїх ровесників не поділяє моїх думок, не переїмається моїм болем... Милі ровесники мої, знаюмі і незнайомі, скажіте мені відверто, ви Україну любите?.. Дивлюсь в очі тим, хто живе на моїй батьківщині і насмілюється нахтувати українською мовою... миршаві, безідейні такі очиска безіменні... зомбовані... ми винні у сприянні розвитку на нашій українській землі чужої культури... танцюємо над прірвою і маємо чудову нагоду зірватися донизу...».

Згадалось, як Данило Андрійович, прочитавши цю роботу, попросив мене зустрітися з Оленкою і поговорити. Він відчув, що ця юначка з українським серцем дуже і дуже одиночка. І що її юнацький протест може завадити добре закінчити гімназію... Ми зустрілись у приміщенні Української гімназії і довго говорили — про навчання, вчителів, директора, гімназистів та про друзів, яких у Олені було там не так і багато, а вірніше, майже зовсім не було. Я так зрозумів її сповідь. Зрозумів, що почувався самотньою в цьому зросійщеному Криму, навіть начаючись в Українській гімназії. Можливо, я помиляюсь, адже ми нуло 16 років. За цей час відбулося багато змін. Не змінилось тільки одне, чим пишалася юна гімназистка: «Люблю і пишаюсь тим, що мій народ ніколи не приходив у чужі землі зі зброєю, із злочинною жagoю завойовників, щоб плюндрувати, принижувати і знищувати інших».

А ще мені цікаво, якби Олена Сайчук сьогодні писала цей твір на конкурс «Ми — діти твої, Україно!» імені Данила Кононенка, то що б вона змінила чи додала?

Олесь ТАВРІЙСЬКИЙ
м. Сімферополь

* * *

Запрошуємо відгукнутися й інших учасників конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» і поділитися спогадами про Данила Кононенка, про конкурс, який усі гуртом маємо відродити з його іменем.

МЕЧЕМ І РАЛОМ

Нещодавно в Києві вийшов друком російський переклад книги доктора історичних наук, директора Науково-дослідного інституту козацтва при Інституті історії України Національної академії наук України Тараса Чухліба «Мечем і оралом. Донбass — древня земля України».

Автор, передусім, звертає увагу, що багато жителів шахтарського Донбасу мають дуже характерні для українських козаків прізвища — Береговий, Бойко, Ворона, Глоба, Журба, Засядько, Захарченко, Кучий, Моторний, Нагнибіда, Непійпиво, Пугач, Сорока, Таран, Чалий, Шербина тощо. Багато міст і сіл Донбасу мають старовинні назви.

В часі пізнього середньовіччя малозаселена територія між ріками Дніпро і Дон перебувала поза межами політичної влади тогочасних держав. За неї боролися Річ Посполита, Кримське ханство, Московське царство й Османська імперія. Ale переміг український народ. З перших десятиріч настільки XVI сторіччя українці спочатку стихійно, за допомогою окремих лицарів і військових ватаг, а потім завдяки організованим підрозділам Запорозької Січі і самовідданій праці селян із Великої України освоїли степові і приморські землі.

Українські козаки боролися за ці землі з татарами і москалями. Вони нападали на дипломатичних представників обох держав. Московські царі щороку платили данину Кримському ханству. Українські козаки вели успішну боротьбу проти турків на берегах і в акваторії Чорного моря.

Згідно з «Договором між турецким цісарем і Військом Запорозьким і народом Руським (так тоді називали український народ) про торгівлю на Чорному морі» за 1649 рік, гетьманський уряд контролював річку Дон. Слобожанщина, що була під владою московських царів, заселяється українцями, які дублюють тут полково-сотенній лад Української козацької держави. В межиріччі Донця і Тора виникають такі українські поселення: Бахмут (нині Артемівськ, районний центр Донецької області), Маяки (Маяцьк, Маяцький городок; нині село Ма-

яки Слов'янського району Донецької області), Тор (нині Слов'янськ Донецької області), Городок (нині Райгородок Слов'янського району), які стали сотенними містечками Ізюмського полку українського козацтва. Багато українців проживали в Білгороді, Курську, Воронежі, Осколі, Орлі та інших містах Московського царства. Москвята сприймали українців як іноземців і називали їх «черкасами», «іноземними черкасами», а потім «малоросами». На місці козацької Кальміуської Слободи виникло місто Маріуполь, яке було заселене переважно депортованими російською владою із Криму в 1788 році греками. До неї розташований на місці українських козацьких поселень Олександровка і Крутогорівка. Колишні козацькі землі сприяли виникненню Луганська. Козацький землівник Лисячий Буерак дав назву сучасному Лисичанському Луганської області. У 1755 році землі Війська Запорозького Низового сягали Дону, займаючи, зокрема, значну частину сучасної Ростовської області Росії.

Мечем і ралом українці освоїли землі нинішнього Донбасу. Історик Тарас Чухліб, грунтуючись на архівних документах, аргументовано доказує, що Донбас є давньою українською землею.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь

УСЯ ГАМА ЛЮДСЬКИХ ПОЧУТТІВ

Прозаїк, есеїст, поет-пісняр з Червонограда Ярослав Третяк запам'ятався читачам своїми публікаціями у газеті «Новини Прибужжя», в альманасі «Провесень», в інших періодичних виданнях. Нещодавно у львівському видавництві «Ліга-Прес» вийшла друком його перша прозова збірка «Квіти без тебе не пахнуть...», твори якої — ніжно-ліричні, психологічно напруженні — розкривають усю гаму людських почуттів, утверджують найцінніше у світі — Любов.

Із багатого літературного доробку автор подав лише 21 новелу. Кожна з них невелика за обсягом тексту, але глибока за змістом, емоційною напругою, яскравим зображенням епізодів, як, наприклад, «Щаслива за чужими дверима», «Але не прощавай!», «Я обов'язково приду». Спостережливе око автора по-своєму бачить природу. Він уміє відтворити красу довкілля нашої світу майстерним словом. Ці своєрідні етюди-новели («Букет осені», «Запах щастя», «Подих вчорацького дня» та інші) — поезія в прозі. Однак це не просто описи природи; вони в унісон відповідають настрою героя, в т.ч. — ліричного (самого автора), допомагають читачеві зазирнути в його душу, пізнати настрій, думки.

Ярослав Третяк народився 21 серпня 1954 року у с. Сасів Золочівського району на Львівщині. Після місцевої школи здобув фах інженера — закінчив Харківський індустріально-педагогічний технікум та Курський політехнічний інститут. Згодом навчався у Львівській філії Української Академії державного управління при Президентові України. Працював на різних посадах у державних підприємствах, пройшовши шлях від рядового інженера до керівника. Людина активної громадянської позиції. Займається благодійництвом, допоміг багатьом місцевим літераторам видати свої книги.

Події загальноукраїнського масштабу і звичайні буденні випадки з життя спонукають його замислитися над сутністю людського буття, передати іншим свої роздуми та настрої, почуття, що і робить у пісні (вони завжди у нього звучать під струни гітари) та художньому прозовому слові. Ярослав Третяк став незмінним учасником багатьох літературних вечорів, спонсорував проведення дитячих творч

СЬОГОДНІ...

Сьогодні непогода, що й несила
Дивитись у вікно, аж так сніжить...
Сьогодні негідь. Певне, моя мила
Засумувала.
Плаче і мовчить.
А завтра знову сонце,
 знову спека,
Співає сад, і мрії у вині!..
А все тому, що мила, хоч далека —
Всміхається.
Дарма що не мені.

НЕ ОБМАНЮЙТЕ
РІДНИХ СЕРДЕЦЬ...

Не обманюйте рідних сердець.
Не розбійте надії-світанки!
Всі зусилля підуть напанівць,
Щоби склеїти потім уладки.
Їхня віра свята, це — трофеї:
Хоч наївна, а щира, чудова...
Не обманюйте рідних людей —
Вони вірють вам, кожному слову!

ТИХО, МОВ ПУХ,

ЗАКРУЖЛЯЄ ДОВКОЛА...
Тихо, мов пух, закружила довкола
Ледве холодний сніг,
Юність мою, дитинство і школу
Він нагадає мені.
Як я любив це зимове казкове
Дітство на Новий Рік!
Що ще потрібно, окрім любові,
Радісній дітворт?
І хоч тепер не далеко від того
Віку я віріс, втік —
Жаль, не вернути Року Старого,
Ночі і дні золоті...

ВЕЧІР ЛІГ НА ЗЕМЛЮ,
ЯК ВУАЛЬ НА ПЛЕЧІ...

Вечір ліг на землю,
 як вуаль на плечі.
Скільки ще чудових
днів таких буде?
У вишневім гаю соловей щебече.
Мила забарисла. Та серденько жде.
Соловей щебече у вишневім гаю, —
Як же серцю міле
твохання дзвінке!
Дев'яносто два дні літа догоряють.
Чи колись ще буде літчик таке?
Буде! І багато! Сто десятків нових!
Лиш не буде літа у сімнадцять літ.
Лиш не повторяться
 очі василькові,
Що в гаю казали:
 «Обіймай! Привіт...»

ДЛЯ ЧОГО...

Для чого в небі сонце
 ще видніється,
Якщо у серці тьми не поборов?..
Я хочу у дитинство повернутися,
Бо тільки там безпека і добро.

В дитинстві небо перлами
 і стразами
Здавалося, а зараз там — діра,
І тільки очі милой підказують,
Що руки опускати не пора...

СНІГ РОЗТАНЕ

Сніг розтане. Зимові пута
Тріснуту, наче крихкий чавун.
Ти не можеш зі мною бути?
Ну, тоді я знайду нову...
В березнево-квітневій тиши
Чути літа хмільний мотив.
Я шукаю тебе у іншій! —
Вона схожа... — а все ж не ти.

ЧИ БІЛЬ, ЧИ ЩАСТЯ...

Чи біль, чи щастя —
 зближення із Богом?
Складне питання,
 відповідь — проста...
Вдихаю повні груди. Перемога,
Якщо душа радіє просто так.
Шафранне сонце
 вигулькнуло знову:
Ну здрастуй, визволителю оков!
Чудовий день. І ніч така чудова,
Коли на серці настрай і любов.
Забулося. Усе лихе забулося,
Заріс той путь, де я давно ходив...
Для чого ж ти, колишня,
 повернулась?
Хіба не бач, я справився один.

НЕ ПЕРЕДАЄТЬСЯ
ЛІТНІЙ ЩЕБІТ...

Не передається літній щебіт,
Вічність за секунду промайні...
Дай хоч надивитися на тебе,
Синьооке диво неземне.
Я в тобі, преніжна, пречудесна,
Полум'яне щастяко мое,
Згину! Відійду! Але воскресну...
Тільки ти надії не даєш.

ЩОСЬ НЕ ТЕ

I мов все добре, але щось не те.
Ви скажете: хіба так може бути?
Якщо для серця радість — це святе,
Так звідки в ньому
 сум узявся лютий?
I наче все чудово, як завжди,
I сонце світить, і довкола літо...

То хто ж тоді печаль ту породив,
Нестримний і такий пекучий
смуток?

ПЕРШЕ КОХАННЯ

Закохалось широ
 в юнака простого
Молоде дівчатко;
серце — сотня світ!
Щоби надивитись
 доскоху на нього,
У квітневих зорях —
 вибігала в ніч...
О кохання перше! Мрії заповітні!
Щоб його обніти —
 хоче ж тільки це...

ВІРШ ПРО КОХАННЯ

Місяць за хмарами шезнув,
Дощ по дахах задзвінів.
Двое стоять і не мерзнуть,
Очі горять, мов огні.
І в стукіті холодного щастя
Він мовив, мов відповідь знав:
— Хочу, щоб дощ не кінчався!

Володимир ШЕВЧУК

ДЛЯ ЧОГО В НЕБІ СОНЦЕ ЩЕ ВИДНІЄТЬСЯ, ЯКЩО У СЕРЦІ ТЬМИ НЕ ПОБОРОВ?..

Володимир Шевчук народився в Тернополі, з 2012-го мешкає у Львові. У 2009-2012 рр. працював у видавництві «Ранок». У творчому доробку Володимира Шевчука чекають публікації більше десятка романів. Звідси найбільша мрія письменника — стати визнаним романістом. Серед віршів, пропонованих спеціально для читачів «Кримської світлиці», є такі, що ніде не публікувались. Їх не знайти ні в альманахах, ні в Інтернеті...

— А сонце? — питала вона.
Відповідь взялася хутко, —
Під сонцем такого нема! —
Він зняв свою вицвілу куртку,
Віддаш їй, і місіон обяви.
Проливень тільки сильнішав,
Холод вражав, як лих міг...
Вона усміхалась ще більше.
— Ти — сонце, — зривалось у тьмі.

УМРЕ ЗОРЯ —
НАРОДЖУЄТЬСЯ МРІЯ...

Умре зоря — народжується мрія,
Що мовби зірка падає до ніг.
Так швидко в листопаді вечоріє,
А в інший вечір — то уже і сніг.
Мотає, наче розпис петриківський
Дивацькі візерунки заметіль.
Вибільє вузькі провулки львівські,
Як це буває часто у житті.
На серці в такі дні чомусь неспокій
(Хоча й взимі можливі чудеса).
...А в тебе знову зачервонілись щоки,
Як я про тебе вкотре написав...

ДОСТИГАЮТЬ
БАГРЯНІ ВІШНІ...

Достигають багряні вишні,
Гілля гнеться, мов та верба...
Ти до мене сьогодні вийшла
З тихим присмутком на губах.
Твої очі, зів'ялі квіти,
Не сміялися голубі.
Ти сказала: «Як жаль, що літо
Не лишилося у тобі»...

Я ГАСНУ...

Я гасну. Мов щастя знаю.
Мені вже не раді
Ні ті, що любили, ні хто залишивсь
 вдалини.

Я гасну. Ні-ні, так і є:
 я згасаю насправді! —

І більше не знаю,
 за що ухопитись мені.

Вже й сяйво очей
 щосекунди мое пригасає

I тінь ухвалила,
 що кинуть мене вже пора...

Забув про весну,
 та й вона відповіла — навзасі!

Бо меркну, як сон,
 бо зникаю, неначе міраж...

Ta інколи думка находить,
 що так воно чесно,

Bo істину впала з небес,
 наче вітер подув,

Bo завтра, можливо,
 я з попелу знову воскресну,

Якщо краєм ока
 побачу тебе молоду...

ТИХА НЕУВАГА

Tиха неувага так мені простила;

Ну куди кохання знову привело?
Фея-чарівнича з юними очима
Сіє в мое серце зорі і тепло.
Hi, вона — принцеса!

Молода княгиня,
I на крилах юні щастяко нese...
A краса в зінницях, наче небо синя,
Може, їй не безмежна,
 та для мене — все.

I нехай у душу ще немає ходу —
Все одно там світло,
 a не дика тьма.

Tak, вона байдужа, —
 холодніша льоду! —
A utim, для мене гарячіш нема...

ЩАСТЯ

Що найбільше багатство,
 найвище добро у житті,
Nіж зінниці дітей,
 у майбутнє вузенький місточок?
Що є більшим од дива
 дитячої радості, i
Koli kriхітні пальчики
 vas відпускати не хочуть?..

A обійми дитячі — це впевненість:
 все ж недарма!

Mili очка зігріють до спіл,
 ce віконця едему.

Koli poruch iз nami
 dityachogo svitu nema —
Chi tod i mi veliki, dorosli,
 xiba mi rostomo?
Sotvoriti malenkye jittya —
 ot zadacha jaka;
Ne priдумalo nebo
 dlya smertnih garinsho vchinu.
...A kolis, може скоро,
 naroditsey i в мене donyka,
Usmixaчись mami i soncio,
 malenkya ludinika...

ЯКБИ...

Jakbi tvoi gubi buly eliksirom —
Ja piti b ne stav ih, zdaetsya.
Ja kraische b divivsi,
 spokojno i shiroko.

Ja kti bobi prosti smiesha.
Ja kti tvoe tilo bulo cislom svitu —
Ja zhiti bi v nyumu ne pragnub.
Ja kraische u doshi nelsavkavo lita
U tepli dymki tebe vdaynu.

Ja kti tvoi ochi buli okeanom —
Ja plavati v nich bi ne vivsya.
Ja stav bi edinim,

ХОЛОДНО, ІЩО БІЛІЮТЬ

Хотi mory, kochana,
Naviki b u них utopivsya.
Ja kti tvoi ruki buli zolotimi —
Obiimi b meni ne svitiли...

O Boze, chomu mi tak rido i zimi,
Kogo do duši poliubili?

Ja kti. O, jakbi jo
 iz timi nam buti,
Komy ziznaemso v koхannii!..

Ja kti zh ty zmogla
 xoch uzag zvernuti
Na moi skupi poturanni.

ВЖЕ ЗАСПІВАЛИ...

Vже zaspivali v sadochkakh ptahi —
Rajskyy, libony netuteshni.
Get' osoromleni stirom takim
Pocherzonili chereshni.

Kviti pid soncem golivok svoikh
Nativit na večir ne stulyat.
Lipa v pauchchii raxue fati,
Sklyalki kuvala zozulya.

Ochi radiot v kielkosti div —
Bezmir barvistogo kvity!

...V spiku taku i tebe poliubiv
Pozaminiulogo lita...

МРІЯ

Moya mrija. Blizska. Dalaka.
Nibi tut, a nastrapadi nema...

Zakryvaesh ochi — i speka...

Til'ski b mriyalosi nam nedarma!

Bo jittya — ce dla mriji scena,

Tochno usmishka sered vesni!..

Ja kti mriji ti sokrovenni,

Til'ski mriji. Ximeri i sny.

Ja kti viriti v te, sho grie?

V te, sho radost nece, ne bol'.
Koli zovsim nemadid —
Ja kje viriti dosi TOBI?
Opustili osinny skveri...
Ni, ja viro, sho v pik samoti
Ja kolissi vse vikdru dveri,
A za nimi stoyatimess ti.

ЛІТАЄ СНІГ,

ЧОМУСЬ ТАКИЙ ГАРЯЧИЙ...

Litaes snig, chomusь takiy garjachiy,
Roztan — a soloniy, ya slvza!

Hurdeliya gulyaie, i neneche
Bidnositsi lam'iaty na roki nazad...

O, ja kolissi lubiv ia snigopadi!
U zemetli na serci — ja vesna.

Litaes snig, vigulioe, zaradi

Tepila vsich dush, prikuhih na vikna.

Krujlyie zavirucha, i zdaetsya,

Sho tsii krasni nema kinca i zini.

Xolodniy snig

 tak blizko bila seriya</

Цього року у пам'ятному «світличному» календарі значиться ще одна дата, яку не маємо права оминути увагою: 29 липня виповниться 70 років Володимиру Сильвестровичу Миткалику, другому — після О. П. Кулика — головному редактору «Кримської світлиці».

Виповнилося б... Від минулого осені пішов уже 16-й рік, як Володимира Сильвестровича немає з нами. Але його ім'я вписане навічно в історію кримської української журналістики, власне, в саму кримську українську історію, бо Володимир Миткалик сам творив її — палким публіцистичним газетним словом на шпалтах рідного часопису. Він очолював «Світлицю» з весни 1995-го до осені 2000-го року — до самої смерті від розриву серця... Його нема, але залишилися десятки, сотні публікацій, які віддзеркалюють кримську минувшину і залишаються актуальними й сьогодні. І якби свого часу дослухалася до газетного слова наша вічно недолуга влада, може, й не сталося б нині з Кримом ніякої анексії?

Ми передруковуємо сьогодні інтерв'ю лідера кримськотатарського народу Мустафа Джемілєва, яке Володимир Миткалик розмістив у «Кримській світлиці» понад 20 років тому — в одному з перших, редактованих уже ним, номерів. Будемо, зокрема, і такими публікаціями вшановувати пам'ять нашого колеги і разом з читачами вдивлятися у них, як у дзеркало, бо Минуле — найкращий Учител Майбутнього...

Мустафа Джемілєв:

— Мустафа-ефенді, у своєму житті Ви зустрічалися з багатьма відомими і видатними людьми, які впливали на розвиток подій в країні і світі, зокрема, з А. Сахаровим, Р. Рейганом, С. Демірелем, М. Тетчер, Т. Озalom та іншими. Хто з них, на Вашу думку, спривів найбільший вплив на Вас і вашу долю?

— Зустрічі з багатьма, в тому числі і перерахованими вами відомими людьми, у мене були досить короткими. Тому говорити про суттєвий іхній вплив на мій світогляд недоводиться. Хоча, безумовно, зустрічі, нехай навіть короткі, з дуже порядними, мужніми і мудрими людьми обов'язково залишають у житті людини слід.

Досить тривалі контакти у мене були з «бунтівним генералом» Петром Григоренком. Познайомився з ним в кінці 60-х років, жив у його квартирі в Москві кілька місяців і підтримував з ним контакти до його смерті, тобто протягом більше двадцяти років. Я не можу точно сказати, в чому саме виразився його вплив, але я завжди захоплювався ним і дуже цінував його дружбу. Це була дуже мужня, чесна і високоморальна людина. А дружба з такими людьми можлива тільки в тому випадку, якщо дотримується приблизно таких же моральних принципів.

З Андрієм Сахаровим у мене теж були досить багатолітні контакти, але переважно по телефону і листовно. Він приїжджає до нас додому в Ташкент, та я в цей час сидів у в'язниці. Двічі приїджав на мої судові процеси в Омську 1976 р. і в Ташкенті 1979 р., проте побачитися з ним знову не довелося — і його не пускали до залі суду, оскільки процеси були закритими. Вперше зустрівся і розмовляв з ним до глибокої ночі в його квартирі в Москві лише в грудні 1986 р., коли я, звільнившись з Магаданської тюрми, повертається через Москву до себе додому. Потім було ще кілька коротких зустрічей. І остання — на його похороні: я був у почесній варти біля його домовини. Його і Петра Григоренка вплив на всіх учасників правозахисного руху тих років — поза всякими сумнівами. Водночас сам Петро Григоренко казав про те, яке велике враження на нього справляє ненасильницький, але дуже сміливий, як на ті часи, і глибоко демократичний за свою суттю кримськотатарський національний рух.

Петру Григоренку та Андрію Сахарову я зобов'язаний значною мірою і тим, що залишився живим. Якщо б не їхні численні протести і звернення до світової громадськості, в ООН, до глав держав з вимогами мого звіль-

«ПРОБЛЕМИ КРИМУ ПОВИННІ ВИРІШУВАТИСЬ У КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОМУ ПОЛІ УКРАЇНИ»

прорахував він і затію з «президентством» у Криму — готовував його під себе. Але провести необхідну організаційну роботу і забезпечити себе хоча б достатньо надійним оточенням не зміг. Перемогли герой натовпу і популісти, які до того ж отримали потужну підтримку з-за меж Криму.

— **Мустафа-ефенді, кримськотатарський народ і, зокрема, його представницький орган — Меджліс — однозначно підтримали в 1991 році проголошення незалежності України. Меджліс нині також рішуче виступає за збереження українського статусу Кримського півострова, проти перевідходу існуючих кордонів. У чому причина такого лояльно-**

го ми й будемо прагнути.

— **Пане Джемілєв, відомо, як сьогодні непросто кримським татарам повернутися з місць заслання до Криму. Як нині вирішується проблема репатріації та облаштування кримськотатарського народу на своїй історичній батьківщині?**

— Так, становище нашого народу вкрай важке. Кримські татари — найбільш знедолена частина населення на своїй батьківщині. А ще приблизно половина нашого народу перебуває у місцях виселення, за межами своєї вітчизни, і позбавлена можливості повернутися самотужки. Перспектив на суттєве поліпшення ситуації найближчим часом, на жаль, не видно. Якої-небудь

допомоги від держав, де вимушено поки що живуть кримські татари, крім України, нема і не очікується, оскільки жодна з цих держав і, тим більше Російська Федерація, — не зацікавлені у поверненні кримських татар. Це в інтересах тільки України, але офіційний Київ цьому, схоже, не надає потрібного значення.

— **Мустафа-ефенді, думаю, що ми не можемо обминути увагою війни в Чечні і запланованого візиту в Україну Президента Російської Федерації Б. Єльцина...**

— Пострадянська Росія тільки було підгримувалася під «демократичну», але чеченські події відразу ж виявили з-під цього макіяжу звірине імперське обличчя. Спершу вона за допомогою брутальних провокацій, створюючи з продажних осіб так звану «опозицію» та озброюючи її першокласною військовою технікою, намагалася розв'язати в Чечні громадянську війну — з метою втратитися потім під виглядом миротворця. А коли це не вдалося, то пішла на звичний бандитський напад. Дуже жаль, що провідні країни світу за великом рахунком лишились байдужими перед фактами цього дикого міжнародного бандитизму, перед явним повторним геноцидом мужнього і волелюбного чеченського народу. Особливо цинічно те, що саме в цей момент західні країни надають Росії значну економічну допомогу. Це рівнозначно співучасті у злочинах проти чеченського народу, і багато людей, особливо в мусульманському світі, очевидно, зроблять з цього відповідні виновки.

Це, по-перше. Але навіть якщо гіпотетично уявити, що в кримських татар звідкись з'явилися би ніжні почуття до Росії, а сама Росія геть відмовилася бід своїх імперських амбіцій і стала б ідеально квітуючою демократичною державою, яка висловила б готовність поважати наше право на самовизначення, то і в цьому випадку треба ж бути реалістами. Неважко передбачити, які події чекають у випадку спроб силою змінити визнані кордони та у що обійтеться це насамперед мешканцям Криму. За прикладами далеко ходити не треба. Слід прагнути не туди, де добре, а домугатись, щоб було добре у своїй державі.

— **I яким же Вам уявляється майбутнє Криму?**

— Подобається комусь це чи ні, але Крим є складовою частиною Української держави. Тому, чи буде в Криму все спокійно, чи він буде залишатися місцем розгулу мафіозних структур, — багато в чому залежить від того, наскільки швидко зміниться правопорядок і запрацює економіка України в цілому. Разом з тим, Крим — це національна територія кримськотатарського народу зі своєю своєрідною культурою, своїми національними і культурними традиціями, які пов'язують його з тюркським та ісламським світом. Повне повернення і відновлення всіх прав цього народу сприяло б зміцненню стабільності на нашому благодатному півострові, використанню всіх його рекреаційних і туристичних можливостей на благо населення автономної республіки та України загалом, встановленню більш тісних зв'язків України з ісламськими державами. До цьо-

го ж до можливого візиту Єльцина в Україну, то чому б йому і не приїхати, коли українське керівництво теж вважає, що все, що відбувається в Чечні, — це внутрішня справа Росії. Але Україна — все-таки демократична держава, і якщо він приїде сюди, то щонайменше кілька протухлих яєць у нього, напевно, полетять...

Інтерв'ю взяв Володимир ВОЛІНЯК
 («Кримська світлиця»), № 16 (119) за 22 квітня 1995 р.)

СВЯТО СПОРІДНЕНИХ ДУШ

Триває цикл Новорічно-Різдвяних свят — винятково багатий, радісний, одухотворений період, що відрізняється від усіх інших своєю особливою обрядовістю, багатством фольклорно-етнографічних елементів, найбільшим збереженням стародавньої релігійно-культурної спадщини пращурів.

Спільнозв'янське коріння двох сусідніх народів — українців і поляків — обумовило наявність схожої релігійної обрядовості, що сягає у найдавніші часи дохристиянської культури. Тому багато різдвяних звичаїв у католиків не відрізняються від традицій православних християн. Хоча у польського Різда все ж таки є свої особливості, які відтворюють багатовікову історію країни.

Ної трапези в Польщі є звичай ділітися облаткою (польською мовою — oplatek) перед споживанням різдвяних страв. Етимологічно слово походить з латини oblatum і означає самовідданість, жертвеність. Облатка — це тонка, як папір, випічка з білого борошна і води у вигляді невеликого пряможкутина, на якому зображені певні сцени Різдва, релігійні символи. Члени родини, обмінюючись шматочками облатки, бажають одне одному здоров'я і щастя, просять вибачення за завдані кривиди. Взаємне ділення священним хлібом є вираженням доброти, примирення, злагоди, любові і єдності з Богом.

Спільно для поляків і українців є традиція ставити на стіл 12 різдвяних страв на честь 12 апостолів і 12 місяців року. Своєрідним символом щастя і добробуту на святковому столі є головна традиційна обрядова страва — різдвяна кутя. Існує безліч старопольських рецептів приготування цієї обрядової страви. А крім куті, традиційними, супто польськими є вігілійні страви з риби, найчастіше це короп смажений або заливний, оселедець маринований, до того ж має бути капуста з грибами, борщ з вушками, голубці з картоплею та грибами, квасоля, вареники, бігос, смажені гриби, мочені яблука, медова бабка та інші різні смаколики, як-от: марципан, мазурек, пляшок з родзинками, маковець, прянки та багато чого іншого залежно від особливостей регіону. За традицією треба обов'язково скуштувати кожну страву, щоб у новому році жити в достатку і благополуччі.

Вігілійний вечір завершує урочиста меса, так звана Pasterka, здійснювана опівночі в костелах. Згідно з традицією вона є увічненням прибууття до Вифлеема пастирів, які першими склали честь новонародженному Христу. Наступний день після Вігілії — 25 грудня — званий

є типово слов'янським звичаєм у Польщі і, власне, характерним однаково як для католицизму, так і для православ'я. І ще один різдвяний атрибут, який доводить, що у видовищному оформленні свята існує подібність між українськими і польськими традиціями. Йдеться про те, що відповідником українському вертепу в Польщі виступає шопока (szopka), де у відповідних декораціях місця народження Спасителя задіяні персонажі Святої Марії, Ісуса Христа, Трох Мудреців, фігури янголів, овець, пастухів. Прикметно, що наш класик літератури, видатний український письменник Іван Франко, який добре був обі

заний з традиціями і звичаями слов'янських народів, проаналізувавши величезну кількість різноманітних джерел, аргументовано доводив, що українська вертепна драма виникає одночасно з польською шопкою.

Святкування Різда триває вісім днів, з 25 грудня до 1 січня, які утворюють Октаву Різда. Різдвяний час триває і після закінчення Октави аж до свята Богоявлення Господнього (Swieto Objawienia Panskiego), яке в римсько-католицькому календарі відзначається 6 січня.

Загалом, Різдо є улюбленим святом у Польщі. Адже це сімейне свято, сповнене тепла і добра. Саме тому поляки повертаються до своїх

домівок з різних куточків світу, щоб принаймні кілька днів провести з рідними та друзями. У теплій родинній атмосфері, пройнятій позитивними емоціями, загальним святковим піднесенням, з почуттям причетності до духовних цінностей своїх генетичних співвітчизників відбулося різдвяно-новорічне свято в Кримському товаристві поляків. Згідно з усталеними традиціями, члени громади підготували урочисту програму, оздобили кімнату тематичними ілюстраціями, текстами побажань, прикрасами у вигляді янголів, сніжинок, гірлянд, підбрали відповідний музичний супровід. На святковому столі — традиційні різдвяні страви польської кухні, серед яких головне місце, як і годиться, займала кутя. Голова Товариства пані Юзефа Мишковська привітала присутніх зі святом і на правах найстаршого члена польської родини згідно з традицією почала обряд ділення (lamannia) облаткою. Всі по колу обмінялися облатками, висловили найцінніші побажання на Новий рік. Лунали у виконанні всіх присутніх популярні колядки, вивчені за здалегідь на заняттях з польською мовою. Святковий настрій пожавився з появою Діда Мороза (він же польський Святий Миколай) та його своєрідного аналога Gwiazdora — різдвяної постаті,

популярної в деяких воєводствах Польщі. Звичайно, вони обдаровували присутніх презентами з доданими до них привітаннями та побажаннями. Тим часом пані Юзефа попросила слова для того, щоб з нагоди свята нагородити грамотами активних членів польської громади. Серед них грамоту одержала і ведуча святкової програми Валентина Волкова, для якої цей вечір був прощальним, осількі через кілька днів вона від'їджала до Польщі на працевлаштування і постійне проживання. Всі й щиро побажали успіхів і благополуччя на новому місці.

З пошаною і приязнью зустріли в Товаристві заздалегідь запрошених гостей — редактора «Кримської світлиці» Віктора Володимировича Кацулу та його дружину, учительку однієї із сімферопольських шкіл Галину Володимирівну. Після взаємних поздоровлень і широких побажань голова Кримського товариства поляків пані Юзефа Мишковська вручила редактору від імені Товариства почеcну грамоту з нагоди 23-ї річниці газети «Кримська світлиця». А ще організатори вечора підготували гостям музичний дарунок — українську колядку «Добрий вечір тобі, пане господарю» у виконанні Волинського народного хору, земляків Віктора Володимировича. А у відповідь — о диво! (бувають же дива у Різдвяно-Новорічні свята) пан Віктор презентував свій подарунок: теж колядку, записану в польському місті Вроцлаві у виконанні хору сакральної музики «Psalterion», серед учасників якого є і кримчани! Очевидно, той факт, що прозвучав один і той же музичний твір, виконавці якого перебувають одне від одного за тисячі кілометрів, є певною мірою символічним: незважаючи на відстань, Україну і Польщу об'єднує чуття спорідненості душ, усвідомлення того, що маємо спільні горизонти нашої віри й одного Бога, який постійно є з нами. Лариса ДАНИЛЕЙЧЕНКО м. Сімферополь

Поляки — глибоко віруючий народ, тому релігійні свята мають велике всенародне значення. Найбільш довгоочікуваним святом року є Boze Narodzenie — Різдво Христове. В цей час домінует атмосфера святкового піднесення, а в державі майже завирає світське життя. Переддень Різда 24 грудня має назву Wigilia (Wigilia), vigilare з латини означає бути чуйним (чувати). У польській традиції Вігілія — день прощення, злагоди і любові. Між іншими, далеко не всі християнські народи приділяють стільки уваги саме передріздвяному вечорові, але в Польщі — це особливий час. Він зазвичай сповнений турбот, приготувань і присмоктів у колі сім'ї. До Різда поляки так само, як і українські, готуються ретельно: прибирають оселю, готовують святкове вбрання, створюють добрий настрій, прикрашають різдвяну ялинку, під яку кладуть подарунки з нагоди свята.

Коли на небі з'явиться перша зірка, всі сходяться до святкового столу. Стіл обов'язково має бути застелений білою скатертиною, щоб показати, що у присутніх за столом тільки чисті помисли. Під скатертину зазвичай кладуть невелику кількість сіна на знак того, що немовля Ісус лежав в яслах на сіні. В Польщі існує звичай залишати вільне місце за святковим столом для випадкового гостя, для подорожнього, який, прийшовши в цей вечір, вважався членом сім'ї. Або для того, хто в даний час не може бути разом з родиною. Також вільне місце може означати пам'ять про померлого родича.

Найважливішим і кульмінаційним моментом вігілій-

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті цієї газети виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщено нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «KC»

О ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nnu.kultura@gmail.com**

